



Merhaba arkadaşlar,

Yoğun bir eğitim yılını daha geride bıraktınız, yorulduunuz ve güzel bir tatili hak ettiniz. Yaz tatili; dinlenip, gönlünüzce eğlenmeniz ve bol bol kitap okumanız için büyük bir fırsat.



Bu sayımızda, 19 Mayıs 1919'da çıkan kıvılcımın aydınlığında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kuruluşunu ve Kurtuluş Savaşı yıllarını bir kez daha anacağız.

İnsanlık tarihine tanıklık eden destanlar, nasıl yaratıldı? Dilden dile anlatılırken nasıl büyüdü ve gelişti?

Küresel iklim değişiklikleri, yaşam alanlarımızı tehdit etmeye devam ediyor. Olağandışı ısı farklılıkları tornado ve hortumları artırdı.

Yaşam alanlarımızı tehdit eden bu doğa olayının nasıl oluştuğunu ve nasıl korunacağımızı birlikte öğreneceğiz.

Depremler, en çok zarar veren doğal afetler arasında birinci sırada yer alıyor. Peki depremlerin verdiği zararları ve şiddetini nasıl ölçüyoruz? Birçok veriyi bir araya getirip, onlardan bir sonuç çıkartmayı başaran ve bu sisteme adını veren Richter'in ölçeği ile elbette...

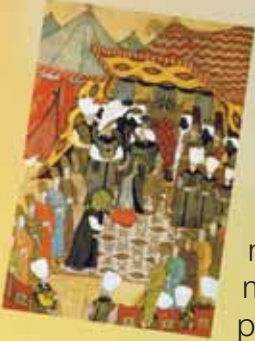
Vücudumuzdaki her organın, yaşamımızı sürdürebilmemiz için ayrı bir önemi var. Ancak bu organlardan birisinin gerçekten de birden çok önemi var. Karaciğerden bahsettiğimizi hemen anladınız değil mi?

Tekstil ürünleri, ülkemizin ekonomisinde önemli bir yer tutuyor arkadaşlar. Türk Standardları Enstitüsü de tekstil ürünlerimizin dünya pazarlarında değerini koruması ve sürdürülebilir üretim için Denizli'de kurduğu laboratuvarında, tüm dünyada kabul edilen deneyleri yapıyor ve ürünleri belgelendiriyor.

Buz üzerinde hem de süpürgeyle yapılan Curling sporunun nasıl oynandığını öğreneceğiz. Lale Devrinin önemli minyatürcüsü Levni'yi tanıyacağız. Tarlalarımızın, bahçelerimizin, parklarımızın uzun boylu yeşil bekçileri kavak ağaçlarını daha yakından inceleyeceğiz.

Sinemanın tarih içindeki yolculuğuna tanıklık edeceğiz... Karakulak, eski bir dostumuz. Aşırı avlanma ve yaşam alanlarının daralması nedeniyle sayıları iyice azalan bu güzel kedileri tanıyacağız.

Sizlere mutlu ve gönlünüzce bir tatil diliyoruz.





TÜRK STANDARDLARI ENSTİTÜSÜ ÖNCÜ ÇOCUK DERGİSİ

Nisan - Mayıs - Haziran 2012 • Yıl: 17, Sayı: 62

Sahibi

Türk Standardları Enstitüsü Adına
Hulusi Şentürk

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Bilal Durdalı

Yayın Kurulu

O. Murat Perçin
A. Sabit Yöney
Aslıhan Köker
Canan Doğan
Türkay Birben

Yönetim Yeri

Türk Standardları Enstitüsü
Pazarlama ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı
OFİM, 100. Yıl Bulvarı Ostim / Ankara
Tel: 0 312 592 50 86 - 592 50 85
e-posta: oncucocuk@tse.org.tr

Abone ve Reklam

Ayşe Nedret Güneş
Tel: 0 312 592 50 83 - Faks: 0 312 592 50 91

Yayın Türü: Yerel Süreli

Basım Tarihi: Haziran 2012

Baskı: Sistem Ofset Basım Yay. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Strazburg Cad. 7/A Sıhhiye - ANKARA
Tel: 0 312 229 18 81 (pbx)
www.sistemofset.com.tr

Yayına Hazırlayan: Zet Tanıtım Ltd. Şti.
www.zettanitim.com.tr



4

Meclisimiz Nasıl Kuruldu?

20

Richter Ölçeği



32



Curling



12

Destan



16

Tornado ve
Hortumlar

TSE Tekstil
Laboratuvarı

24

Karaciğer



28



38

Levni



Kavak

42



46

Sinema



56

Karakulak



60

Önemli Gün ve Haftalar



Bilmece Bulmaca

11, 27, 31,
41, 55, 59,
63



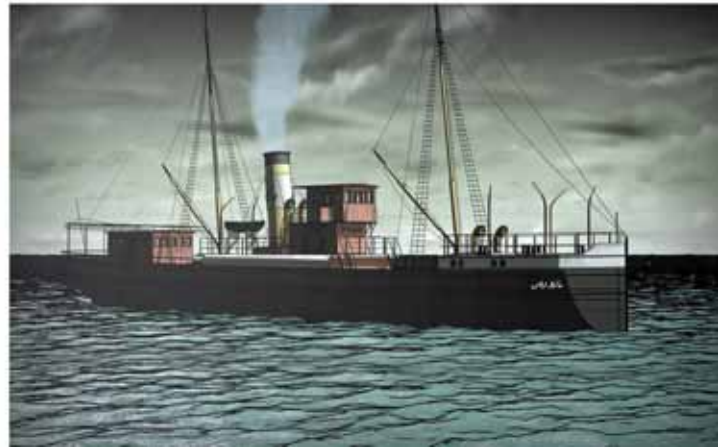
MECLİSİMİZ NASIL KURULDU?

Arkadaşlar, 92 yıl önce, yurdumuzu düşmanlardan temizleyen, ulusal egemenlik kavramını bir siyasal irade olarak ilk kez ortaya koyan Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) 23 Nisan 1920'de, Ankara'da toplandı. TBMM'nin toplanması Türk tarihinin önemli dönüm noktalarından birisidir. Bu tarihi olayı daha iyi anlayabilmek için öncelikle TBMM'nin toplanmasına yol açan siyasal gelişmeleri anlamamız gerekiyor.

Birinci Dünya Savaşı sonunda müttefikleriyle birlikte yenik sayılan Osmanlı Devleti, 30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi'ni imzaladı. Bu imza, Osmanlı topraklarının İtilaf Devletleri arasında paylaşılmasını öngörürken, ülke içindeki ayrılıkçı bazı örgütler de ayaklanma hazırlıklarına girişmişlerdi. Bunun üzerine 1918 yılı sonlarında Anadolu ve Trakya'daki vatanseverler Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adıyla bir örgüt kurmuşlardır. Bu cemiyet; ülkenin kurtuluş çarelerini düşünen, güçleri birleştiren, millî ve genel bir mücadele başlatan örgüttü. Karanlık, ama umut ışığı olan bu ortamda Mustafa Kemal ve arkadaşlarından, millî egemenliğe dayalı, bağımsız, yeni bir Türk Devleti'nin kurulmasından başka bir kurtuluş yolunun olmayacağı fikri ortaya çıkmış ve bu fikir bütün vatanseverler tarafından kabul görmüştür.



15 Mayıs 1919'da, İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalinden bir gün sonra, 9. Ordu Müfettişliği görevine atanan Mustafa Kemal ve karargâhından bazı arkadaşları İstanbul'dan Anadolu'ya hareket ettiler. Mustafa Kemal ve arkadaşlarının 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak basmasıyla



birlikte, Türk tarihinde kişisel egemenlikten millî egemenliğe geçiş süreci de başlamış oluyordu. Samsun ve Havza'da, millî bağımsızlık ve kurtuluşumuzun milletin tek vücut olmasıyla sağlanacağı düşüncesiyle tüm Anadolu'da protesto mitingleri düzenlenmesi için askerî ve sivil makamlara talimatlar verildi. Düzenlenen kongrelerle vatanseverler de kendi bölgelerini kurtarma çabaları içerisine girdiler. Oluşan bu millî bilinç, Mustafa Kemal ve arkadaşları tarafından topyekûn kurtuluş mücadelesi anlamına geliyordu. Bu amaçla başlayan çalışmalar, millî egemenliğe gidişin yol haritası sayıldığı 21-22 Haziran 1919 tarihli Amasya Tamimi ile sonuçlandı. Tamim'de "Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve



Amasya yolunda

kararının kurtaracağı" kesin olarak ifade ediliyor, bu amaçla Sivas ve Erzurum'da millet temsilcilerinin katılacağı kongre kararları da duyuruluyordu.

23 Temmuz 1919'da, bütün vatanseverlerin Mustafa Kemal'in etrafında toplanmasıyla Erzurum Kongresi düzenlendi. Kongrede; "vatanın ayrılmaz

Atatürk,
Erzurum
Kongresi'ne
katılanlarla.



bir parçası olan Doğu illeri halkının el birliğiyle düşmanla mücadelesi ve İstanbul'daki Meclis-i Mebusan'ın tekrar toplanıp gereken önlemleri alması gereği" vurgulandı. Ayrıca, Heyet-i Temsiliye adında bir yürütme organı oluşturuldu ve başkanlığına da Mustafa Kemal Paşa seçildi. Bu kongreler sonucu Ege'de de birçok şehirde kongreler yapılmış, "Kuvayi Millîye" adıyla vatansever milis güçleri kurulmuştu.

Eylül 1919'da, Millî Egemenlik ilkesine dayalı yeni Türk Devleti'nin kuruluşuna temel olan Sivas Kongresi toplandı. Kongrede "vatanın bölünmez bir bütün olduğu", ülkedeki bütün vatansever milis güçlerin "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" adı altında toplandığı, başkanlığına da doğal olarak Mustafa Kemal Paşa'nın seçilmesi



Sivas Kongresi'ne katılan delegelerle.

gibi önemli kararlar alındı. Kongre sonucunda milletin isteklerini yansıtan "Heyet-i Temsiliye" de oluşturulmuş olmasına rağmen, İstanbul Hükümetinin ağırlığı devam ediyordu. Sivas Kongresi'nde çok önemli kararlar alınmasına karşın, kuruculuk niteliğini gösterememiş, vatanın kurtuluşu için bir an önce Meclis-i Mebusan'ın toplanması gerekliliğinin Padişaha bildirilmesine karar verilmişti. Bu, millî kurtuluş mücadelesi ve millî egemenliğe geçişin ikinci halkasıydı. Bu amaçla, 27 Aralık 1919'da Ankara'ya gelen Mustafa Kemal, Kurtuluş Savaşı'nın ve yeni kurulacak millî devletin yönetim yerinin Ankara olacağı muştusunu veriyordu.

Meclis-i Umuminin seçilen kanadı olan son Osmanlı Meclis-i Mebusanı, Sivas Kongresi kararına uygun olarak, 12 Ocak 1920'de toplandı. Meclis içindeki vatanseverlerin tüm gayretlerine ve Padişah egemenliğine dayalı sistemi ve o sistemin doğal uzantısını yıkamamalarına rağmen, 20 Ocak 1920'de anayasal nitelikte olan ve adına "Misak-ı Millî" denilen çok önemli kararları alırlar. Meclis-i Mebusan'da alınan ve ilan edilen Misak-ı Millî kararları, Meclis-i Âyanda görüşülmediği için Padişahın da önüne gelmedi. Esasları Mustafa Kemal Paşa tarafından yazılmış Misak-ı Millî, Erzurum Kongresinde biçimlenmiş, Sivas Kongresinde olgunlaşmış, bugünkü Anayasamızda yer alan "Türk vatanı ve milletin bölünmezliği" ilkesinin millî ve hukuki dayanağını oluşturmuştur.

Misak-ı Millî kararlarından rahatsız olan itilaf Devletleri, İstanbul Hükümeti'ni millî güçlere karşı hareket etmeye zorladı ve 16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal ettiler. Gelişmeleri protesto eden Meclis-i Mebusan üyeleri, 2 Nisan 1920'de

çalışmalarına süresiz ara verdi. Bu durumu fırsat bilen Padişah, 11 Nisan 1920'de Meclisi feshetti. Mustafa Kemal, İstanbul'un işgalinden üç gün sonra, 19 Mart 1920 tarihli bildiri yayınladı. Olağanüstü yetkileri olan yeni bir Meclisin Ankara'da toplanacağını, millî mücadele merkezinin küçük bir Anadolu kasabası olan Ankara'dan yürütüleceğini, Meclise katılacak üyelerin nasıl seçileceklerini, seçimlerin en geç on beş gün içinde yapılması gerektiğini kesin ve kararlı ifadelerle belirtti. Dağılan Meclis-i Mebusan üyeleri de Ankara'daki bu Meclise katılabileceklerdi.



Mustafa Kemal Paşa, 27 Aralık 1919'da Ankara'ya ulaştı.

Mustafa Kemal, ulusal mücadelede olağanüstü yararlılık gösterecek yeraltı ve savaş destek örgütlenmeleri kuran Ankara Seğmenleri ile yaptığı görüşmeden sonra kararını da verdi. Ankara, mücadelenin merkezi olmalıydı. Millî mücadele çalışmalarının yürütülmesi için, Ulus'ta birçok eksik bulunan taş bir bina seçildi.

Bu karar üzerine, daha sonra 1. dönem

Arkadaşlar, Birinci Meclis binasının bulunduğu arazi önceden mezarlıktı.



1915'te, dönemin iktidarı olan İttihat ve Terakki Partisi, Ankara'daki parti binasının yapımı için bu alanı seçti.

Mimar Salim Bey, 22 metreye 43 metre boyutlarında, projesini tamamladı. Ankara taşı ile yapılmasını tasarladığı Bina, dönemin mimari tarzı olan 1. Ulusal Mimarlık akımına ilişkin tüm elemanları içeriyordu.

Proje İttihatçılar tarafından beğenildi ve 1916 yılında, Enver Paşa'nın da katıldığı bir törenle inşaatına başlandı. İnşaatın kontrolü işi için Kolorduda askerlik yapan ve birkaç yıl sonra şehit düşecek Mimar Hasip Bey görevlendirildi.

Binanın kâgir kısmı tamamlandı, ancak mütarekenin imzalanması ve hanedanlığın içine düştüğü belirsizlik nedeniyle inşaat, kiremitleri döşenmeden 1920 yılına kadar üstü açık olarak boş kaldı.

Bursa milletvekili olacak Necati Bey'e (Kurtuluş) binanın Meclis toplantılarına uygun hale getirilmesi için gerekli değişikliklerin yapılması, onarımı ve düzenlenmesi görevi verildi.

Ve Ankara'da müthiş bir seferberlik başladı.

Önce, Ulucanlar'da yapılmakta olan ilkokulun kiremitleri toplandı, ayrıca, Ankaralıların evlerinden getirdikleri kiremitlerle binanın damındaki açık kısımlar kapatıldı. Binanın elektrik tesisatı olmadığı için iki büyük gaz lambası tavana asıldı. Isıtma için ise çevredeki kahvelerden alınan sactan iki büyük odun sobası salona kuruldu. Kürsüyü bir Ankaralı marangoz yaparak hediye etti. Tüm kırtasiye malzemeleri ise resmi kurumlardan toplanarak meclise getirildi. Vekil masaları

ve sıralar Muallim Mektebi ile resmî dairelerden sağlandı.

Özetle Ankara halkının yoğun katkı ve katılımı ile bina, 4 ay içinde tamamlandı.

23 Nisan 1920'de ilk kez toplanan Meclis, 15 Ekim 1924'e kadar 4,5 yıl bu binada görev yaptı.

Mustafa Kemal Paşa, 21 Nisan'da yayınladığı bildiri ile Meclisin 23 Nisan 1920 Cuma günü toplanacağını ve açılış töreni yapılacağını duyurdu.

23 Nisan 1920 Cuma günü Hacı Bayram Camii'nde kılınan Cuma namazının ardından edilen dualar eşliğinde açılış yapılan ilk Meclis binasında, Kurtuluş Savaşı gibi bir milletin kaderini tayin edecek çok önemli kararlar alındı.



Üye sayısı Müdafaa-i Hukuk Hareketinin ülke genelindeki şubelerinden 232, Meclis-i Mebusan üyelerinden Ankara'ya gelen 92 kişi ile birlikte toplam 324'e ulaşmıştı. O zamanki koşullar nedeniyle açılış günü yalnızca 115 Milletvekili Mecliste hazır bulunabildi. Bu toplantıya en yaşlı üye sıfatıyla Sinop Milletvekili Şerif (Avkan) Bey Başkanlık yaptı.

Meclisin ilk toplantısına başkanlık eden Sinop Milletvekili Şerif (Avkan) Bey "Büyük Millet Meclisi" tabirini kullandığı açılış konuşmasında şunları söyledi:

"... Milletimizin iç ve dış tam bağımsızlık içinde alın yazısının sorumluluğunu doğrudan doğruya yüklenip kendi kendisini yönetmeye başladığını bütün dünyaya ilan ederek Büyük Millet Meclisini açıyorum."

Sinop Milletvekili Şerif (Avkan) Bey'in bağımsızlık, hürriyet ve millet egemenliğine özellikle vurgu yapan konuşmasında, meclis için "Büyük Millet Meclisi" demesi dikkat çekmektedir. Nitekim Şerif Bey'in bu



tanımlaması, daha farklı öneriler olmasına rağmen kısa sürede herkesçe benimsendi ve Mustafa Kemal Paşa da bu ismi tüm konuşmalarında kullandı. 23 Nisan 1920 tarihli ve 1 sayılı "Türkiye Büyük Millet Meclisinin Sureti Teşekkülü Hakkında Heyeti Umumiye Kararı" ile Meclisin adı Türkiye Büyük Millet Meclisi oldu, diğer bir anlatımla Meclis açıldığı gün bugünkü adını aldı.

Parlamentonun adı üzerinde daha önce bazı tartışmalar olmuştu. Açılış törenine katılan 115 Milletvekilinin her biri ayrı toplumsal çevrelerin, kültürlerin anlayışını yansıtıyordu. Bundan dolayı Meclise verilecek ad üzerinde de çeşitli görüşler vardı.

Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin belli başlı üyeleri ve Mustafa Kemal Paşa "Büyük Millet Meclisi" adını benimsemişlerdi.

15 Haziran 1920'de Parlamentonun ismi konusunda karar verilmiş, o tarihten sonra "Büyük Millet Meclisi" adı kalıcı bir duruma gelmişti. Bu adın başındaki "Büyük" kelimesi Meclisin kurucu niteliğini belirten bir anlam ifade ediyordu.

Atatürk bu Büyük Meclisin, "Türk Milletinin Parlamentosu" olduğunu, her vesile ve fırsatta "Büyük" kelimesinin önüne "Türkiye" sözcüğünü getirerek ifade etmişti.



23 Nisan 1921'de 23 Nisan'ın millî bayram günü olması için çıkarılan kanunda Türkiye adı kullanılmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) adı bir bütün olarak benimsenmişti. Türk milletinin egemenliğinin tek ve kesin simgesi olmuştu.

İlk Hukuki ve İdari Kararlar

Olağanüstü yetkide bir kurucu meclis işlevi gören Büyük Millet Meclisi, yasamanın yanı sıra yürütme yetkisini de kendinde topluyordu. Açılışın ikinci günü yapılan toplantıda oylamaya katılan 120 Milletvekilinin 110'u Mustafa Kemal Paşa'yı Meclis Başkanlığına, 109'u Erzurum Milletvekili Celalettin Arif Bey'i ikinci Başkanlığa seçti.

Mustafa Kemal Paşa'nın Başkanlığında, 25 Nisan'da yedi kişilik Geçici İcra Encümeni kuruldu. 29 Nisan'da Hıyanet-i Vataniye Kanunu kabul edilerek Meclisin "yüce hilafet ve saltanat makamını ve ülkeyi yabancı güçlerden kurtarmak" amacıyla olduğu



ve karşı çıkacakların vatan haini sayılacağı hükmünü karara bağladı.

2 Mayıs'ta İcra Vekillerinin Seçim Şekline Dair Kanun çıkarıldı. Bu kanunla, yasal olarak kuvvetler birliği esasına dayalı Meclis Hükümeti sistemi kurulmuş oldu.

Uluslararası İlişkiler

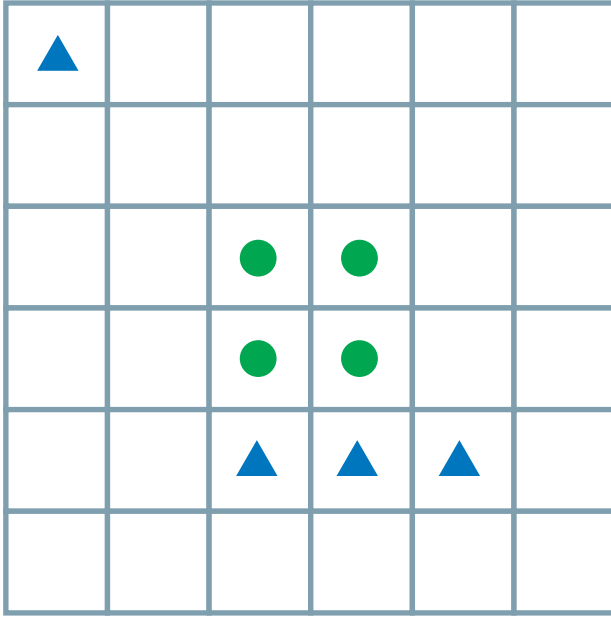
Türkiye Büyük Millet Meclisinin yaptığı ilk uluslararası antlaşma, 3 Aralık 1920'de Ermenistan Cumhuriyeti ile imzalanan Gümrü Barış Antlaşması'dır. Bu antlaşma ile Doğu Cephesi kapandı, buradaki askerî birlikler ülkenin batısına kaydırıldı. 16 Mart 1921 tarihinde Rusya ile yapılan antlaşma, yeni kurulan devletin ve Misak-ı Milli'nin ilk defa yabancı bir devlet tarafından tanınması sonucunu doğurdu. Sakarya Zaferi sonrası, 20 Ekim 1921 tarihinde Fransızlarla yapılan Ankara Antlaşması'yla, bu ülkenin savaştan çekilmesi sağlandı. Yıl sonunda Fransa'yı İtalya izledi.

1922 Ağustos'u, TBMM ordularının zaferi ilan ettiği tarih oldu. 18 Eylül'de Anadolu'da hiçbir işgalci kalmayınca, İngiltere dâhil tüm itilaf Devletleri ile 11 Ekim 1922'de Mudanya Mütarekesi imzalandı. Lozan'da uzun süren görüşmeler sonunda 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Barış Antlaşması, Meclis tarafından 24 Ağustos 1923'te onaylandı. Böylece TBMM'nin ve onun temsil ve idare ettiği yeni devlet, askerî, hukuki ve iktisadi açılardan tanınarak özgürlüğüne kavuştu.

"Büyük Millet Meclisi, Türk Milletinin asırlar süren arayışlarının özü ve onun bizzat kendisini idare etmek şuurunun canlı bir timsalidir."

Mustafa Kemal Atatürk

bilmece bulmaca



Yandaki şekli öyle dört parçaya ayırın ki, parçaların hem biçimleri aynı olsun, hem de dördünde de birer üçgen ve daire bulunsun.



Listedeki bitki isimlerini yandaki tabloda bulup işaretleyebilir misiniz?

I	A	C	P	X	M	T	S	C	X	G	E	T	D	U	U	N	A	R	P	Q	C	Z	Z
N	U	Ç	P	O	K	F	M	N	L	B	X	A	N	A	H	A	L	G	X	X	A	P	H
E	U	W	I	T	K	K	L	P	K	G	X	E	T	C	K	R	Q	X	G	J	T	N	N
B	C	O	E	N	Z	R	U	K	J	U	F	İ	E	S	X	M	E	V	Q	H	W	Z	E
U	W	E	I	X	A	T	İ	C	N	C	F	N	Y	J	G	U	L	V	R	R	Q	A	Y
C	G	Z	N	Z	J	R	G	M	U	C	G	Ç	O	C	Q	T	Z	M	M	J	V	R	P
L	Q	E	H	H	E	E	F	Y	U	H	R	İ	O	K	F	W	A	V	U	A	O	İ	N
M	U	W	J	L	E	B	M	A	N	D	A	L	İ	N	A	W	K	E	V	N	L	K	B
T	E	R	A	L	F	Y	M	H	K	N	J	E	L	Z	K	O	A	P	I	F	L	L	E
S	K	K	I	S	P	Z	W	F	G	A	O	K	Z	B	E	O	S	M	J	L	E	I	P
J	J	A	X	N	O	Y	R	A	K	S	A	F	L	R	L	X	Y	X	B	X	N	F	Q
P	U	N	M	S	S	Ç	I	L	A	I	B	V	G	R	U	Ö	A	T	H	K	L	B	U
P	I	A	K	U	M	E	D	K	L	K	T	U	İ	W	G	A	F	C	I	D	E	K	V
Y	D	P	H	E	Y	Q	O	Z	U	B	V	C	H	Y	A	D	R	D	J	M	W	Y	I
N	P	S	I	I	S	P	D	O	Y	A	N	M	A	Z	I	N	N	A	W	H	Z	T	T
E	E	I	T	K	Y	T	O	K	N	İ	J	E	L	Y	U	I	F	T	M	L	K	I	B
H	E	R	D	A	J	N	A	L	U	R	A	M	I	V	F	B	S	F	V	L	F	V	D
A	V	U	E	V	B	B	I	N	O	E	X	C	A	L	E	N	V	İ	Ş	N	E	C	T
A	v	E	C	V	Y	H	I	W	E	I	S	K	F	U	P	V	V	X	G	T	E	V	I
G	Q	Q	K	I	U	J	M	B	G	K	M	S	P	M	C	V	H	I	X	L	V	B	I

ÇINAR
LAHANA
ARMUT
ERİK
ÇİLEK
KİRAZ
AKASYA
MANDALİNA
ERGUVAN
ALIÇ
İSPANAK
KESTANE
MARUL
MAZI
KAVUN
FINDIK
ELMA
VİŞNE
İNCİR

DESTAN

Arkadaşlar, ölümsüzlüğün peşindeki Gilgamiş'in destanını ya da Dede Korkut destanlarından birini mutlaka

okumuşsunuzdur. Destanların, kültürümüzde çok önemli yeri vardır. Bildiğiniz, duyduğunuz destanları şöyle bir gözden geçirin. Tarihi, adeta destanlarla yazmıştır atalarımız. Savaşlar, kahramanlıklar, açlıklar, kıtlıklar, göçler kulaktan kulağa hep destanlarla anlatıla gelmiştir. Bizim tarihimiz destandır zaten...



Destanlar, kahramanların olağanüstü serüvenlerini ve yiğitliklerini, coşkulu bir üslupla anlatan koşuk biçiminde uzun öykülerdir. Destanların manzum olması, kolayca ezberlenerek belleklerde kalmasını

sağladı. Bu durum, başlangıçta bireysel bir öykü olan destanların zaman içerisinde gelişip büyümesine, ayrıntılarla zenginleşmesine, anonim bir nitelik kazanmasına yol açtı. Destanlar halk

ozanlarınca kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarıldıktan sonra yazıya geçirildi. Edebiyatın bilinen en eski türlerinden biri olan destan, dil, töre ve geleneklerin kuşaktan kuşağa geçmesini sağladı.

Destanlar iki bölümde incelenebilir: Birinci bölümde, yazının henüz bulunmadığı ya da yaygınlaşmadığı bir kültürde doğan ve kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarıldıktan sonra yazıya geçirilen temelde anonim destanlar yer alır. Belirli bir yazar tarafından eski örneklerle uygun olarak kaleme alınmış yapıtlar ise edebi destan olarak nitelendirilir.

Tarihte bilinen ilk destan Sümerlere aittir. MÖ 2000'de Sümer dilinde yazılmış olan bu destan büyük olasılıkla MÖ 3000'de Mezopotamya'da yaşamış, ölümsüzlüğün peşindeki Gılgamış adlı bir kralın ve arkadaşı Enkidu'nun öyküsüdür.



Destanlar arasında en ünlüsü, Homeros destanları olarak bilinen İlyada ve Odysseia'dır. Bu olayların MÖ 12-11. yüzyıllarda geçtiği sanılmaktadır.

Destanların ortak özellikleri: Hepsinde yarı tanrısal nitelikler taşıyan bir ya da birçok kahramandan söz edilir. Destan bu kahramanın eylemleri üzerine kurulur.

Asya kıtasının çeşitli bölgelerinde yaşayan Türk boyları arasında zengin bir destan geleneği bulunduğu kabul edilir. Ama bu sözlü gelenek ürünleri çok sonraları yazıya geçirildiğinden özgün biçimleriyle günümüze ulaşamamıştır.

Türk edebiyatında bilinen en eski destan, Türklerin yaratılışını konu alan Yaratılış destanıdır. Bir kahramanı, yaptığı savaşları ve ölümüne ilişkin duyguları anlatan, aynı zamanda "ağıt" niteliği de taşıyan Alp Er Tunga destanından, 11. yüzyılda yazılmış Kaşgarlı Mahmud'un Divanü Lugat'it-Türk adlı sözlüğünde ve Yusuf Has Hacıb'in Kutadgu Bilig adlı kitabında söz edilir. Oğuz Kağan destanı ise, Oğuz Türkleri'nin atası olarak kabul edilen Oğuz Kağan'ın doğumu, yiğitliği, ölmeden önce ülkesini oğulları arasında paylaştırmasını anlatır. Oğuzlar'dan kalan öyküleşmiş eski destan metinlerinden oluşan Dede Korkut Kitabı, Oğuz Boylarının destan geleneğinin bilinen en eski örneğidir.



Göktürklerden kalma Bozkurt destanında Göktürkler'in bir bozkurttan türeyişi, Ergenekon destanında ise büyük bir savaşta soyları kırma uğrayan Göktürkler'in Ergenekon'a sığınmaları, çoğalıp demirden bir dağı delerek buradan dışarı çıkmaları anlatılır.

Türklerin çok geniş bir alana yayılmış ve halk öyküsü özelliği kazanmış destanlarından biri de Köroğlu destanıdır. Eski Türk destanlarının izlerini taşıyan bu halk öyküsü, âşıkların dilinde çağdan çağa anlatılarak günümüze kadar gelmiştir.

**Dedem Korkut geldi,
oğlanla beraber
babasının yanına gitti,
boy boyladı, soy soyladı,
oğlanın adı "Boğaç"
olsun dedi.**





Manas adlı bir kahramanın serüvenlerini, Kırgız Türkleri'nin tarihlerini, geleneklerini, dinsel inançlarını, başka uluslar ile mücadelelerini konu edinen Manas destanı, bugün de Orta Asya bozkırlarında anlatılan eski ve büyük Türk destanlarından biridir.

Türklerin Anadolu'ya gelişlerinden sonra oluşan Danişmend Gazi destanı ile Türk-Bizans mücadelelerini işleyen Battal Gazi destanı da eski Türk destan motifleriyle komşu kavimlerin destan motiflerinden etkilenecek oluşmuştur.

**"Sarışın bir kurda benziyordu.
Ve mavi gözleri çıkmak çakmaktı.
Yürüdü uçurumun başına kadar,
eğildi, durdu.**

Divan edebiyatında dinsel bir öyküden kaynaklanan Yusuf ile Zeliha, bir aşk öyküsü olan Leyla ile Mecnun, felsefi konuları işleyen kimi yapıtlar, yaşam öyküleri, tarihsel olaylar ve masallarla birtakım öğütler de ya "destan" başlığı ile verilmiş ya da bunların bölümleri "destan" olarak adlandırılmıştır.

Bir de Âşık destanları var arkadaşlar. Bu destanlar, gezici âşıkların, kent, kasaba ve köy âşıklarının dilinden toplumu ilgilendiren birçok olayı ayrıntılarıyla anlatır. Büyük kentlerde

güncel olaylarla ya da halkın her zaman ilgisini çeken konularla ilgili destanlar yazıp tek yaprak üstüne bastırarak kalabalık yerlerde satan destancıların bu türün sevilip yayılmasında büyük katkısı olmuştur.

Çağdaş Türk edebiyatında da destan örneklerine rastlanır. Ama bunlar bildik anlamda destan olmaktan çok toplumsal coşku yaratan konulardaki, özellikle de Kurtuluş Savaşı ile ilgili yapıtlardır. Bunlarda kişisel öykülerden çok, geniş kitlelerin dramı yansıtılır.

Bıraksalar

**İnce, uzun bacakları üstünde yaylanarak
ve karanlıkta akan bir yıldız gibi kayarak
Kocatepe'den Afyon ovasına atlayacaktı."**

Kuvayi Milliye Destanı



TORNADO VE HORTUM



Arkadaşlar, küresel ısınmanın dengesizleştirdiği ısı ve iklim koşulları meteorolojik fırtınaları artırdı. Özellikle mevsim değişimlerinde oluşan ani ısı değişiklikleri tornado ve hortumları artırıyor. Sadece filmlerde ve belgesellerde gördüğümüz bu felaket, coğrafyamız için de büyük tehdit olmaya başladı.

Tornadolar aslında yılın her zamanında görülebilmekle birlikte, özellikle ilkbaharda ve yaz başlarında daha yaygındır. En çok tornado görülen aylar mayıs ve haziran olmasına rağmen en şiddetli tornadolar nisan ayında oluşur.

Tornadolar, çok şiddetli ve hızı saatte 500 km'yi bulan hava akımlarının dönerek hareket etmesiyle oluşan baca şeklinde koyu renkli bulutlardır. Tornadoların çapı bazen birkaç metreyle sınırlı olup bazen 1.5 km'ye kadar çıkabilir. Tornadolar bazen

ilerleyerek yüzlerce kilometre yol kat edebilirler. İlerleme hızları tornado içindeki rüzgârların hızına bağlı olarak saatte 30 ile 90 km arasında değişir. Tornadoların genel olarak en fazla 10 dakika sürdüğü gözlenmiştir.

Tornadolar genelde büyük yağmurlar ve fırtınalar sonucunda



oluşur. Yer seviyesindeki sıcak ve nemli hava yerden yükseldiğinde yukarıda soğuk ve kuru havayla karşılaşır içindeki nem yoğunlaşarak büyük bir fırtına bulutu oluşturur. Bu bulutun yerden yüksekliği bazen 15 km'yi bulabilir. Atmosferin üst katmanlarındaki değişik rüzgârlar ile bu bulut baca şeklindeki tornado halini alır.

Tornadolar sahip oldukları hızlara ve bu hıza bağlı olan "zarar verme ihtimalleri"ne göre beş kategoride sıralanır.

F1: Rüzgâr hızı saatte 100-160 km

F2: Rüzgâr hızı saatte 160-180 km

F3: Rüzgâr hızı saatte 180-200 km

F4: Rüzgâr hızı saatte 200-250 km

F5: Rüzgâr hızı saatte 250 km ve üzeri

Tornadoların çoğu "orta şiddet" kategorisi olarak bilinen F1 sınıfındadır. Bu kategorideki tornadolar saatte 100-160

km. hıza sahip olup otomobilleri döndürebilir, küçük evleri yıkabilir, ağaçları kökünden sökebilir ve apartmanların çatılarını uçurabilir. Tornadoların sadece %1'lik kesimi F5 kategorisine girer. Bu kategorideki tornadoların hızı saatte 250 km'yi geçer ve bunlar evleri temelinden söküp uzun mesafeler boyunca sürükleyebilir.

F-ölçeği nedir?

Dr. T. Theodore Fujita tarafından geliştirilmiş bir hasar ölçeğidir.

Bu ölçek rüzgârlar ve tornadolar dahil, rüzgârın şiddetine göre verdiği zararın derecesini ölçer.

Tornadoların yaşam süreçlerinde dört ana aşama vardır. Bunlar organizasyon, olgunlaşma, zayıflama ve bozulma aşamalarıdır. Organizasyonda, huni şekli ortaya çıkar ve yere kadar ulaşır. Olgunlaşma, tornadoların en büyük oldukları zamandır. Daha sonraki zayıflama aşamasında yavaş yavaş küçülmeye başlarlar ve son olarak parçalanarak bozulurlar, ancak bu durumlarında dahi halen yıkıcı etkileri vardır.



Tornadolar karada, hortumlar ise su üzerinde oluşurlar.

Hortum nedir?

Hortum su üzerinde oluşmuş bir tornadodur. Denizlerde, göllerde, körfezlerde meydana gelir.

Hortum, yere doğru incelecek uzanan, huni biçimli karanlık bir bulut gibi görünür. Aslında fırlıdak gibi dönerek yükselen bir hava burgacıdır ve yükselirken denizlerin, göllerin üzerinden su kütlesini yukarı doğru taşır. Deniz üzerindeki hortumlar ender olarak hasara yol açar, çünkü bunlar genellikle daha yavaş hareket eder.

Küresel ısınma nedeniyle Türkiye'de tornado ve hortumların sayısı, şiddeti ve oluş süresinde artış görüleceği öngörülmüyor.



İşin uzmanları, 1960 ile son 10 yılın verileri karşılaştırıldığında, meteorolojik afetlerin 3 kat fazla meydana geldiğini, 9 kat fazla ekonomik kayba neden olduğunu söylüyor.

Meteorolojik veriler incelendiğinde, 1940-2000 yılları arasında, fırtınanın yüzde 27 ile en çok gerçekleşen doğal afet olduğu, son 10 yılda bu oranın yüzde 33'e çıktığı belirtiliyor. Bunun küresel iklim değişikliğinden dolayı yer seviyesindeki aşırı ısınmadan ve fırtınaların takip ettiği yollardaki değişikliklerden kaynaklandığı söyleniyor.

Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de küresel iklim değişikliği nedeniyle kuraklık, sıcak hava dalgaları, ani seller,

deniz suyu seviyesinde yükselme gibi meteorolojik afetlerin artması bekleniyor. Türkiye'de tornado ve hortumların hem oluşum sayısı hem de şiddeti ABD'ye göre çok düşük. Ama Türkiye'nin bu gerçekten tamamen soyutlanması kesinlikle mümkün değil. Hatta Türkiye'de gelecekte tornado ve hortumların sayısı, şiddeti ve etkili olduğu sürede artış olacağına dikkat çekiliyor.

Türkiye'de genellikle, hortumun ne olduğu bilinmiyor; tayfuna da, hortuma da, rüzgâra da 'kasırga' deniyor.

Geçtiğimiz yıllarda sadece kıyılarımızda görülen hortumlar, artık iç kesimlerde de büyük hasarlara yol açıyor.

19 Haziran 2004 tarihinde Ankara'nın Çubuk ilçesinin Sönlü Köyü'nde 25 dakika süren hortum, üç kişinin ölümüne, üçü ağır 21 kişinin de yaralanmasına yol açtı. Hortum nedeniyle 45 ev ve yedi araç hasar gördü.

Elazığ'ın Maden ilçesinde bir şantiyede 9 Nisan 2012 tarihinde meydana gelen hortumda 6 işçi hayatını kaybetti.

Arkadaşlar, tornado ve hortumdan kaçarak kurtulmak imkânsızdır. Hortumun oluşturduğu rüzgârdan korunmak için "çök,

kapalı ve tutun" kuralı uygulanmalıdır. Hortum etrafa şarapnel parçaları gibi bir sürü şey fırlatır. Camlardan uzak bir yere geçmemiz, dışarıdaysak da çukur bir yere kapanmamız öneriliyor.

Ancak, açıkta araba içlerinde korunmaya çalışmak yanlıştır. Çünkü tornado, yolu üzerinde bulunan arabaların kolayca devrilmesine sebep olur. Binalarda camların basınçla patlamasına engel olmak için camlarını açmaya çalışmak zaman kaybıdır. Tornado zaten açık ya da kapalı pencerelere, çatılara büyük zarar verir. Ağaç altlarından, duvar diplerinden ve köprü altlarına sığınmaktan kesinlikle kaçınılmalıdır. Hatta tornadonun geliş yönündeki otoyol ya da yakınındaki yollarda fırlatılan arabaların çarpmasından korunmak için araba kullanmamak gerekir.

Tornadonun geldiği yönün dışında kalan yönlerde araba kullanılabilir. Yapılacak en iyi şey, sağlam, nispeten küçük, kapalı, korunaklı bir ortam bulmaktır. Bu, binaların en iç koridorları, en dipteki küçük odaları olabilir. İçeride ya da dışarıda olalım, kendimizi koruyacak bir yer aramalı, orada vücudumuzu küçültmek için olabildiğince büzülerek, fırtınanın geçmesini beklemeliyiz.

Richter Ölçeği

Arkadaşlar, depremlerin sıkça yaşandığı bir coğrafyada yaşıyoruz. Bu nedenle sık sık deprem haberleri duyarız. Söz gelimi "10 Haziran 2012 tarihinde, Saat 15.44'de Merkez üssü Fethiye ilçe merkezinin 30 km açığında Richter ölçeğine göre 6,0 büyüklüğünde deprem meydana geldi." açıklamasını hepimiz duymuşsunuzdur. Sizlere bu yazımızda depremlerin büyüklüğünü hesaplamaya yarayan "Richter ölçeği"ni anlatacağız.

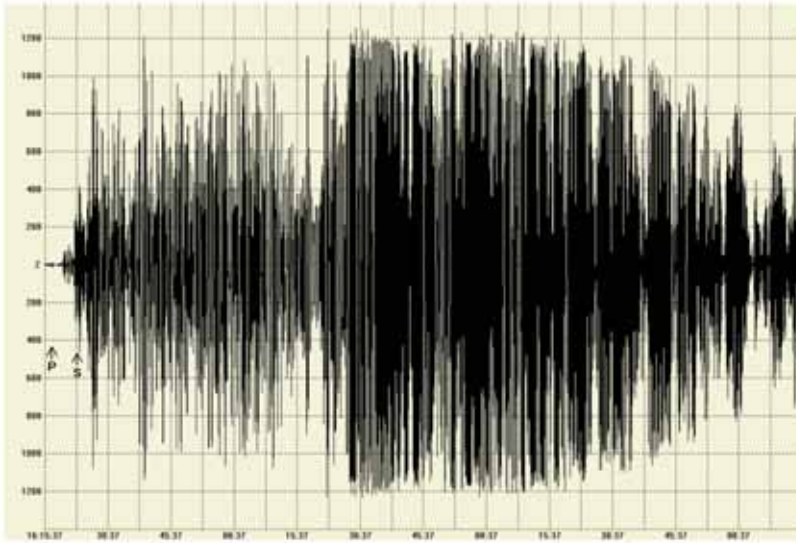
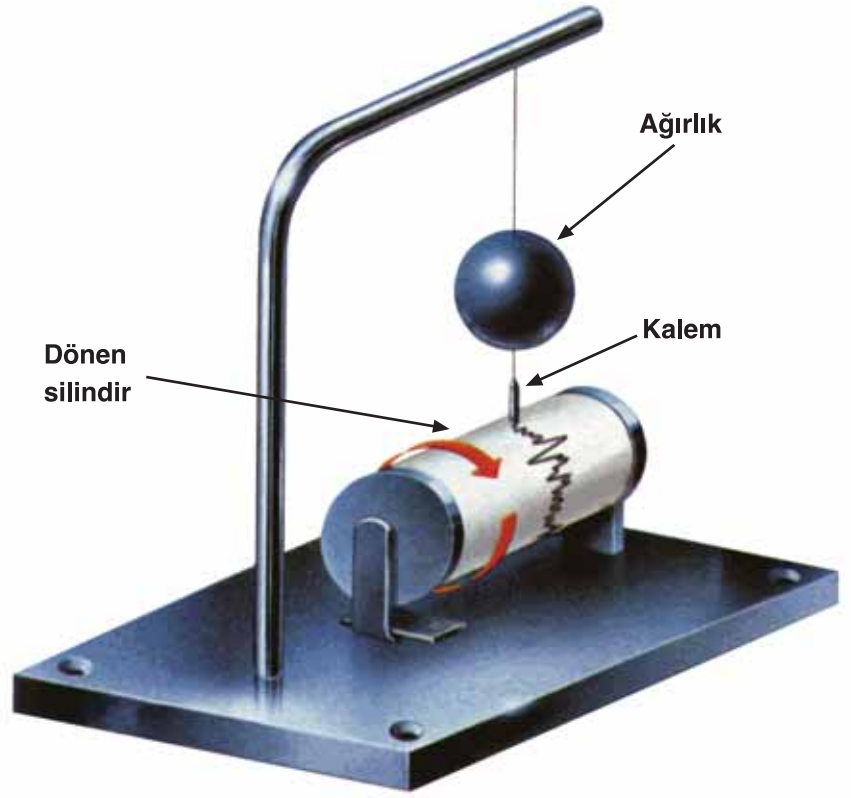
Sismoloji, deprembilim olarak da bilinir. Deprem nasıl oluştuğunu, deprem dalgalarının yeryuvarı içinde ne şekilde yayıldıklarını, ölçü aletleri ve yöntemlerini, kayıtların değerlendirilmesini ve deprem ile ilgili diğer konuları inceleyen bilim dalıdır.



Sismolojinin öncü bilim adamlarından Charles Richter, 50 yıldan fazla bir süre sismoloji ve deprem mühendisliği alanlarında çalıştı. Geliştirilmesine büyük katkıda bulunduğu ve kendi adını taşıyan deprem ölçeğiyle tanındı. Richter bu ölçeği geliştirmeden önce genelde "Mercalli şiddet ölçeği" kullanılıyordu. Ancak, bu ölçekle depremin büyüklüğü değil, şiddeti ölçülüyordu. Deprem merkezi yerine, depremi kaydeden sismografların bulunduğu nokta temel alınıyordu.



Sismograflar, deprem dalgalarını kaydetmek amacıyla kullanılan aletlerdir. Temel olarak olabildiğince hareketsiz tutulan bir ağırlık, bir yay ya da ipe asılı tutulur. Deprem sırasında, sismografin çerçevesi sallanırken bu ağırlık hareketsiz durur. Ağırlığın ucundaki kalem, altında bulunan ve dönerek açılan silindir biçiminde sarılmış kağıt şeride titreşimleri kaydeder. Bu kayıt kağıtlarına sismogram denir. Deprem bilimciler, bu sismogramları inceleyerek depremin büyüklüğünü, süresini belirlerler.



Dünyada, birbiriyle iletişim halinde olan ve binlerce sismograftan oluşan bir ağ vardır. Bu ağ sayesinde depremlerin merkezi saptanır. Büyük depremler, dünyadaki tüm sismogramlarca algılanır. Küçük depremleri ise sadece yerel sismogramlar kaydedebilir.

Depremin gücünü belirlemek için büyüklüğüne ya da şiddetine bakılması gerekiyor. Bu iki kavram genelde birbiriyle karıştırılıyor. "Büyüklük" deprem sırasında ortaya çıkan enerjiyle ilgili bir değer ve sismograflarda kaydedilen deprem

dalgalarının genliğine bakılarak Charles Richter'in geliştirdiği ölçeğe göre hesaplanıyor.

En çok kullanılan şiddet ölçeklerinden olan Mercalli şiddet ölçeğinde, Roma rakamıyla

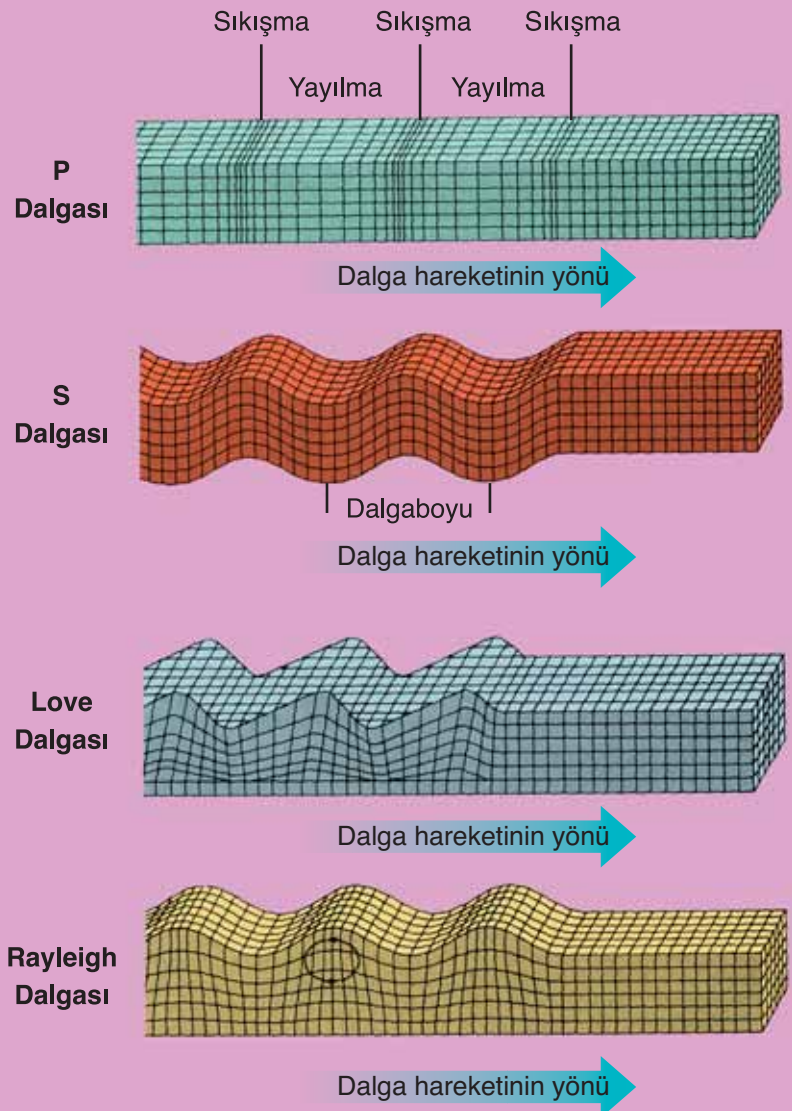
birden onikiye kadar dereceler bulunuyor. Bu dereceler her biri, depremin yeryüzünde yarattığı zararı yansıtıyor. Ölçeğe göre şiddeti I'den V'e kadar olan depremler yapılarda hasar oluşturmuyor. VI-XII arasındaki şiddetlerse, yapılarda oluşan zarar ve yeryüzündeki kırılma-yarılma gibi bulgulara göre değerlendiriliyor. Sonuç olarak depremin şiddetine bilimsel verilere göre değil, gözlemlere göre karar veriliyor. Büyüklükleri aynı olan iki ayrı depremin şiddetleri farklı olabiliyor. Çünkü şiddet, yapıların sağlamlığı, kuruldukları zeminin yapısı gibi etkenlere göre değişiklik

gösteriyor. Ayrıca, depremin etkisi merkezden uzaklaştıkça azaldığından, aynı deprem için farklı bölgelerde farklı şiddet değerleri saptanabiliyor. Oysa bir depremin büyüklüğü her koşulda aynıdır, değişmez.

Richter, ölçeğini Caltech'deki profesörlerden Beno Gutenberg'in katkısıyla geliştirmiş. İlk olarak 1935 yılında kullanılan ölçekle, matematiksel formüller yardımıyla depremlerin büyüklüğü hesaplanıyor. Yani Richter ölçeği, çoğu kişinin düşündüğü gibi, fiziksel bir alet değil. Ölçek başlangıçta California'daki depremleri

Deprem Dalgaları

Deprem dalgaları iki türdür. Yerin iç kısmındaki odak noktasından yayılan "cisim dalgaları" ve yeryüzündeki odak noktasına en yakın yerden yayılan "yüzey dalgaları". P ve S dalgaları cisim dalgasıdır. Bunlar, yerkabuğunun iç kısımlarında etkili olurlar. P dalgaları en hızlı ilerleyen dalgalardır ve deprem ölçüm merkezlerine ilk onlar ulaşır. İkinci olarak ulaşan dalgalarsa S dalgalarıdır. Yüzey dalgaları olan Rayleigh ve Love dalgalarının hızı daha az olmasına karşın, daha yıkıcıdır. Çünkü, daha fazla yer hareketi yaratırlar ve yavaş hareket ettikleri için etkileri daha uzun sürer.





ölçmek için hazırlanmış. Daha sonra geliştirilerek tüm dünyada kullanılmaya başlanmış. Ölçek, 0'dan 8,9'a kadar rakamlarla belirtiliyor. Ancak büyüklüğü 0'dan daha küçük olan depremler de olabiliyor. 8,9'dan büyük değerde deprem olması pek olası görünmese de olanaksız değil. Çünkü, bir depremin büyüklüğü, depremin olduğu yerin kırığının uzunluğuyla ilişkili. Bu kırık ne kadar uzun olursa, deprem de o kadar büyük olabiliyor. Şu andaki bulgularla, söz gelimi 10,5 büyüklüğünde bir deprem yaratabilecek uzunlukta bir kırığın varlığı bilinmiyor. Ölçekte birbiri ardından gelen iki tam sayı arasındaki fark, depremin genliğindeki 10 kat artışı gösteriyor. Yani bir kaya parçası,

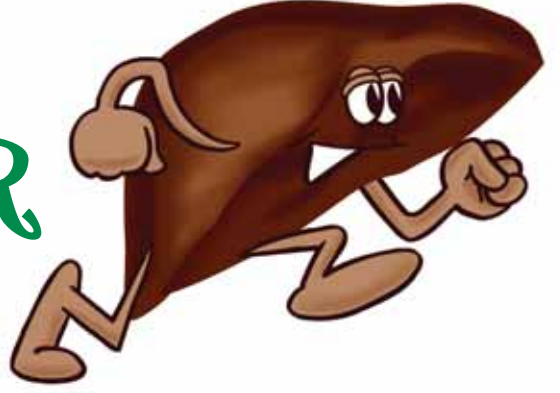
büyüklüğü 4 olan bir depremle yalnızca 1 cm ileri geri titreşiyorsa, aynı kaya büyüklüğü 5 olan bir depremle 10 cm'lik titreşimler yapıyor. Yerin titreşimindeki bu 10 kat artışın enerji cinsinden karşılığıysa yaklaşık 30 katlık bir artış. Söz gelişi, 5 büyüklüğünde bir deprem, 4 büyüklüğünde bir depremden yaklaşık 30 kat daha fazla enerji açığa çıkarıyor.

Charles Richter'in yaptığı bu çalışmaların günümüz deprem bilimcilerinin eğitiminde de önemli etkileri var. Kitapları ders kitabı olarak okutulan Richter, araştırmaları ve çalışmalarlarıyla deprem biliminin gelişmesine ve kitlelerin depremleri anlamasına büyük katkıda bulunmuş.

Charles Francis Richter, Nisan 1900'de ABD, Hamilton'da bir çiftlikte doğdu. 16 yaşında Güney California Üniversitesi'ne girdi. Bir yıl sonra Stanford Üniversitesi'ne geçti ve 1920 yılında fizik bölümünden mezun oldu. Gökbilim konusunda çalışmayı planlarken, bir teklif üzerine sismoloji laboratuvarında asistan oldu. Derken sismoloji, onun yaşamının bir parçası haline geldi. 1952'de profesör oldu. 1959-1960 yılları dışında tüm meslek yaşamı California Teknoloji Enstitüsünde (Caltech) geçti. 1985 yılında yaşama gözlerini yumdu.



KARACİĞER



Arkadaşlar, iç organlarımız içinde en iri olan, aynı anda birçok işlemi yapan karaciğerin işlevlerine bakıp ne kadar hayati öneme sahip bir organımız olduğunu bir kez daha görmek ister misiniz?

Karaciğer, yiyeceklerin sindirilmesine ve kanın zararlı maddelerden temizlenmesine yardımcı olan çok önemli bir organımızdır. Erişkin bir insanda uzunluğu 30 santimetreyi, ağırlığı 1,5-2 kilogramı bulur.

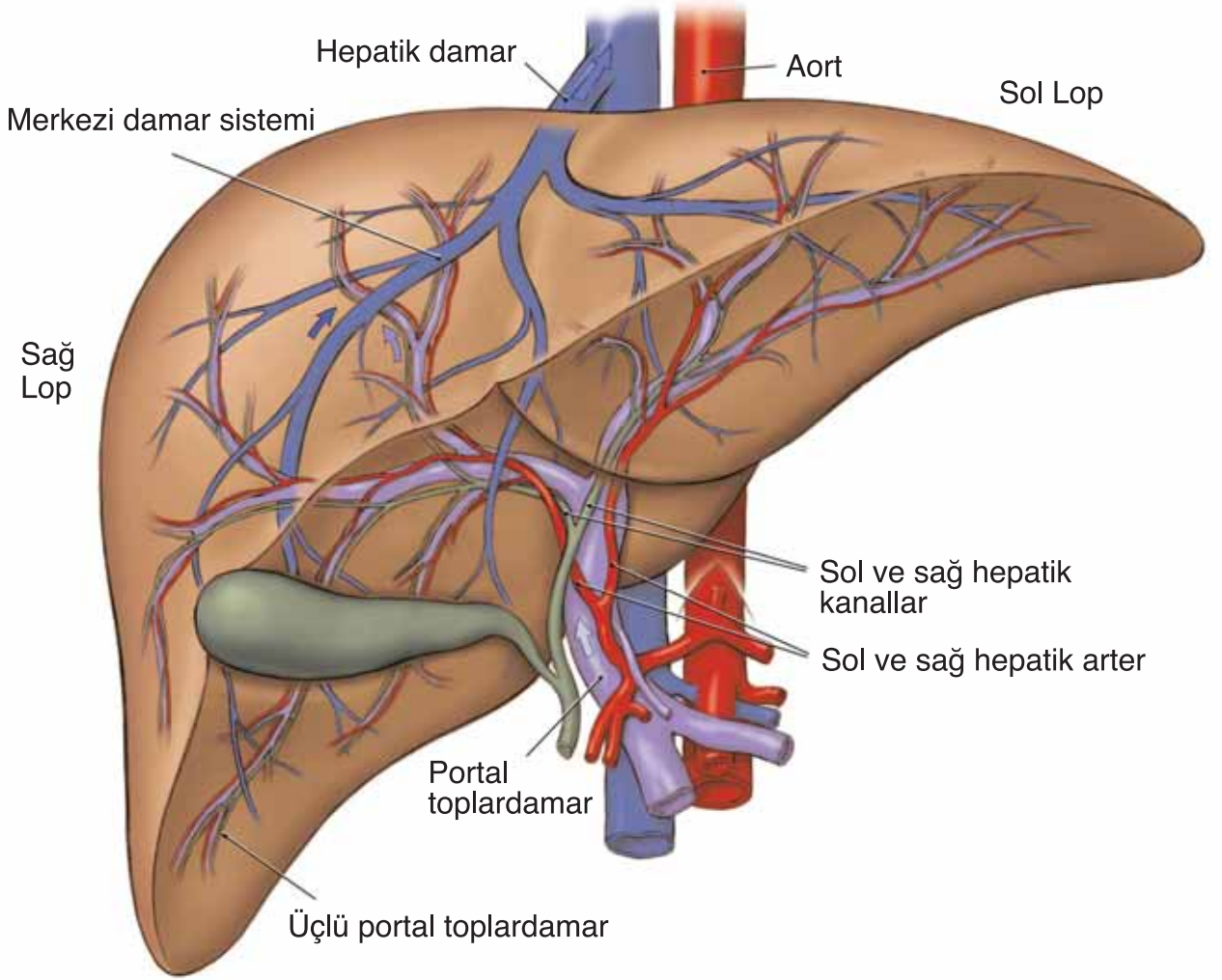
Göğüs ve karın boşluklarını ayıran diyaframın altında sağdan sola doğru uzanır ve midenin hemen altındaki onikiparmak bağırsağına açılır.

Kahverengiye yakın koyu kırmızı renkte, pürüzsüz ve kaygan yüzeyli bir kütledir. Binlerce adacık oluşturacak biçimde bir araya toplanmış hücre kümelerinden oluşur. Çevrelerini saran kılcal damarlar aracılığıyla bol kanla beslenen bu hücreler safra ya da öd denen sarı renkli, acımsı bir sıvı salgılar.

Her hücre kümesinin ortasında bu salgının aktığı bir kanalcık bulunur. Bütün kümelerden gelen safra kanalcıkları birleşerek karaciğer kanalları denen daha kalın iki kanal oluşturur. Daha sonra bu iki kanal da birleşir ve safra salgısının sonradan kullanılmak üzere depolandığı safrakesesine ulaşır. Bu küçük kese, organın alt yüzünde, iki karaciğer lobunun arasındaki çukurluğa yerleşmiştir. Safra kesesi, içinde birikmiş olan safrayı her öğün yemekten sonra ana safra kanalı aracılığıyla onikiparmakbağırsağına boşaltır. Burada, mideden incebağırsağa geçen yiyeceklerle karışan safra özellikle yağların sindirimine yardımcı olur.

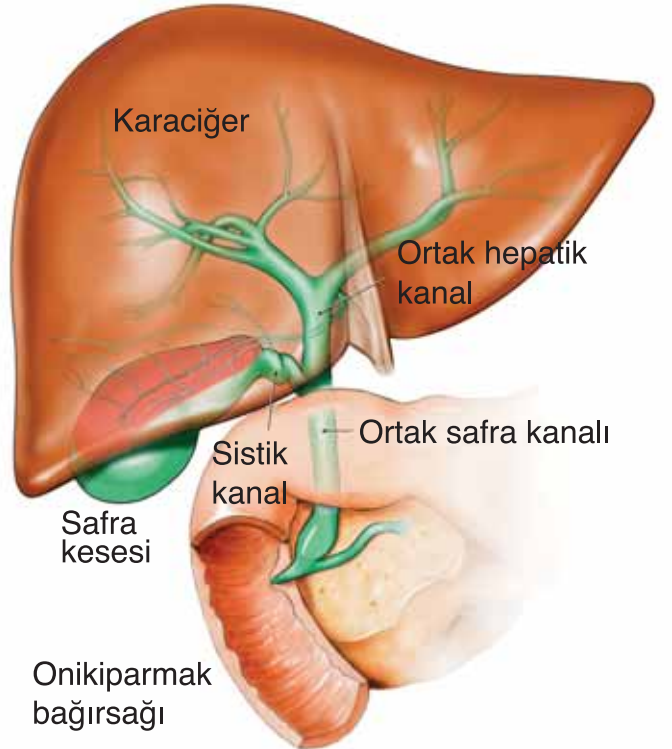
Safra yapımından başka karaciğerin çok önemli bir görevi de şekerin vücutta kullanılmasını sağlamaktır. Gerçekten de





yiyeceklerle alınan şeker ve nişastalar glikojene dönüştürülerek, gerektiğinde kullanılmak üzere karaciğerde depolanır. Ayrıca kesilen bir damardan akan kanın pıhtılaşmasını sağlayan fibrinojen maddesi de gene karaciğerde yapılır. Bunlardan başka karaciğer, kandaki yararlı ve zararlı maddelerin değerlendirilmek ya da vücuttan atılmak üzere seçilerek ayrıldığı organdır. Mide ve bağırsaklardaki metabolizma ürünlerini toplayan kan, kapı toplardamarı aracılığıyla doğrudan karaciğere gelir. Bir yandan kandaki alkol, zehirli maddeler ve işe yaramayacak atıklar ayrılarak vücuda zararsız duruma getirilirken, bir yandan da besin maddeleri seçilerek alınır ve başka maddelere dönüştürülerek ya depolanır ya da kullanılmak üzere yeniden kan dolaşımına verilir. Söz gelimi vitaminler ve demir gibi mineral tuzları

Safra Yolları





Kalple ve sindirim sistemiyle bağlantısı olan karaciğer pek çok maddeyi üretir, depolar ve başka maddelere dönüştürür.

Vücudumuzdan alınan kan örneğine uygulanan testlerle karaciğerin sağlıklı olup olmadığı anlaşılır. Karaciğerin en önemli hastalıklarından biri sirozdur. Bu hastalıkta karaciğer dokusu kalınlaşıp sertleşerek görev yapamayacak duruma gelir.

Mikroplardan ileri gelen karaciğer iltihabına hepatit denir. Genellikle virüslerin yol açtığı birkaç hepatit türü vardır. Bu hastalıkların başlıca belirtileri sarılık, aşırı halsizlik ve sindirim bozukluklarıdır. Bu nedenle bulaşıcı ya da mikrobik sarılık olarak da adlandırılan karaciğer iltihaplarında bazı ilaçlar etkili olur. Ama asıl tedavi, hastanın yiyecek ve içeceklerinin denetlenmesidir.

hep karaciğerde depolanır. Bunun dışında, yaşlanmış alyuvarları parçalamak da karaciğerin görevidir. Gördüğünüz gibi karaciğer vücudun en çok çalışan organlarından biridir.

Karaciğere kan taşıyan iki ayrı atardamar vardır. Vücuttaki kanın yaklaşık beşte dördü, daha önce de belirttiğimiz gibi, kapı toplardamarı kanalıyla mide ve bağırsaklardan gelir. Geri kalan beşte biri ise oksijen yüklü temiz kandır ve karaciğer atardamarıyla doğrudan kalpten bu organa taşınır.

Karaciğer olmadan insanın yaşaması olanaksızdır; ama bu organın büyük bir bölümünün görev yapamayacak durumda olması, mutlaka yaşamı tehlikeye atmaz. Aslında böylesine büyük ve önemli bir organ olmasına karşılık karaciğeri çalışmayacak kadar etkileyen yalnızca birkaç hastalık vardır.



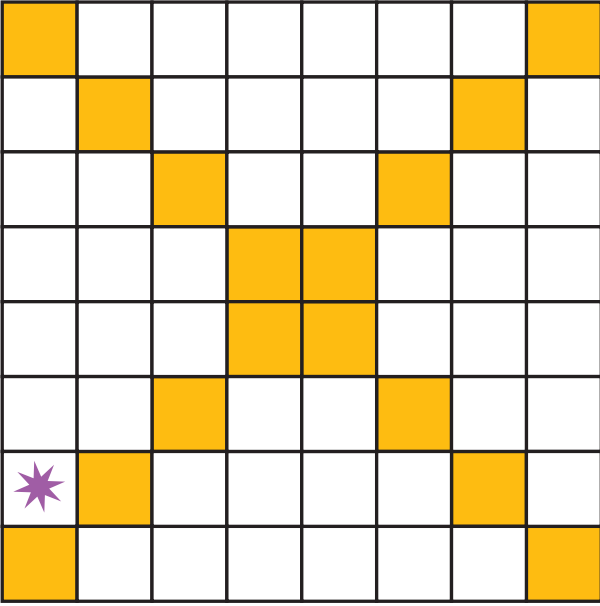
Karaciğerle ilgili önemli sorunlardan biri de safra yapımındaki aksaklıklardır. Safranin içinde birçok yıkım ürünü bulunur; bunlardan biri de alyuvarlardaki hemoglobinin yıkımıyla oluşan ve bilirubin denen koyu sarı renkli bir safra pigmentidir. Karaciğer safra yapamazsa ya da ürettiği safraı bağırsağa boşaltamazsa kandaki bilirubin miktarı iyice artarak deriyi ve gözaklarını sarıya boyar. Safrakesesi içinde oluşan küçük taşların

safra kanalını tıkaması da aynı nedenle sarılığa yol açar. Gördüğünüz gibi sarılık başlı başına bir hastalık değil, karaciğerin yapı ve işlev bozukluklarında ortaya çıkan belirtilerden biridir. Siroz, hepatit ve safra yollarındaki tıkanıklıklardan başka kansızlık, karaciğer ırları ve bazı enzim eksikliklerinde de sarılık görülür.

bilmeceler bulmaca

3

Beyaz karelere sekiz adet yıldız yerleştireceksiniz. Biz sizin için bir tanesini yerleştirdik. Ancak aynı yatay, düşey ya da çapraz doğrultu üzerinde birden fazla yıldız bulunmamalı.



4

Yumurtanızı tam 15 dakika kaynatmak istiyorsunuz. Biri 7, diğeri 11 dakikalık iki kum saati kullanarak bu süreyi nasıl ayarlayabilirsiniz?



TSE

Bu sayımızda Türk Standardları Enstitüsü'nün önemli hizmetlerinden birisi hakkında bilgilenecek için Tekstil Laboratuvarı'nı ziyaret edeceğiz. Tekstil Laboratuvarı neden çok önemli biliyor musunuz arkadaşlar?

TEKSTİL LABORATUVARI



Tekstil ürünleri, yaşamımızın her alanına girmiştir. Kalemi kâğıdı alıp yazmaya kalksak, herhalde defterlere sığdıramayacağımız bir liste oluşur.

Günlük yaşamımıza bu kadar giren bir ürünün

çevreye ve insan sağlığına etkileri, dayanıklılığı, boyası ve benzeri özellikleri çok önemlidir.

Ayrıca tekstil ülkemizin en önemli gelir kaynaklarından birisidir. Milli gelirimizin düşmemesi, ürünlerimizin dünya pazarlarında rakipleriyle yarışabilmesi için üretimin her aşamasında kaliteden ödün vermeden çalışmalıyız.



TSE Tekstil Laboratuvarı, 1995 yılında kuruldu. Tekstil sektörünün TSE ve TSEK başvuruları, belgeli ürünlerin incelenmesi ve ithal numune incelemesini yapıyor. Kamu kurum ve kuruluşlarının, sanayicilerimizin özel istekleri ile standartlara veya teknik şartnamelere göre muayene ve deney taleplerini karşılıyor. TSE Tekstil Laboratuvarı, ülkemizin en önemli tekstil yatırımlarının bulunduğu Denizli'de kurulmuş bir ihtisas laboratuvarıdır. Laboratuvar, tüm dünyada geçerli belgelendirme yetkisine sahiptir.





Tekstil Laboratuvarı; bazı tekstil deneyleri için olmazsa olmaz şart olan % 65 + 4 nispi nem ile 20 + 2 sıcaklık değerlerini sağlayan kondisyonlama odasına sahiptir.

Laboratuvarda deneyi yapılan ürün grupları:

Tekstil ürünleri ve kumaşları

Bayrak ve kumaşları, dokuma, örme, dokunmamış kumaşlar, ham bez, döşemelik kumaşlar, kadife kumaşlar, divitin, saten, döşemelik kumaşlar, askeri kumaşlar, yünlü kumaşlar ve bunlardan üretilen tekstil ürünleri.

Hazır giyim ürünleri

Ceket, pantolon, gömlek, kazak, tişört, bluz, etek, elbise, palto, yağmurluk, kaban, manto, eldiven, bere, atkı, mont, pardösü gibi dış giyim ve iç giyim ürünleri, mayo, şort gibi havuz ve deniz giysileri, tulum, iş elbisesi, önlük gibi bay bayan bütün hazır giyim ürünleri.

Ev tekstil ve ev giyim ürünleri

Havlü, bornoz, tül, hazır perde, battaniye, masa örtüsü, peçete, nevresim, pike, çarşaf, yastık yatak takımı, pijama sabahlık eşofman gibi tekstil ürünleri.

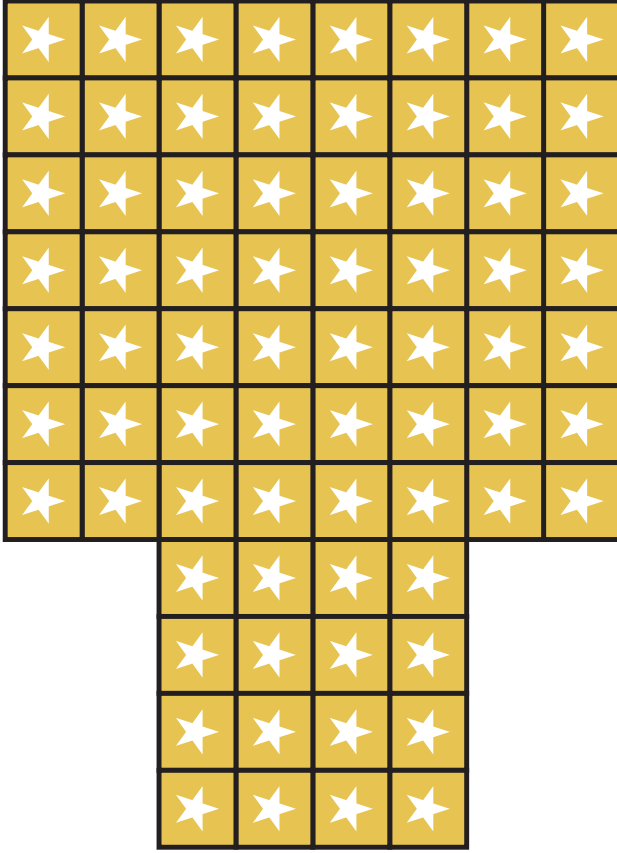
İplikler

Dikiş iplikleri, el örgü iplikleri, pamuk iplikleri, nakış, dantel, sentetik gibi iplikler.

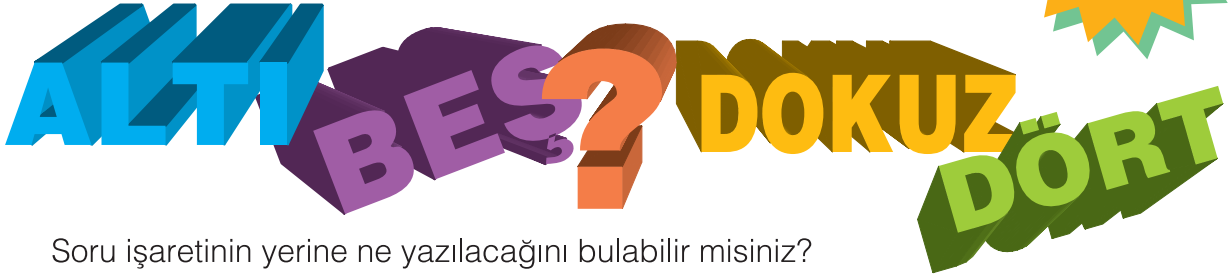
Diğer tekstil ürünleri

Yaylı yataklar, sünger yatak, teknik tekstiller, hastane ve ameliyathanelerde kullanılan tekstil ürünleri, mendil, çorap, kravat, fermuar, hidrofil pamuk, hidrofil ve elastiki sargı bezleri vb. diğer tekstil ürünlerinin deneyleri TSE Tekstil Laboratuvarında yapılıyor.

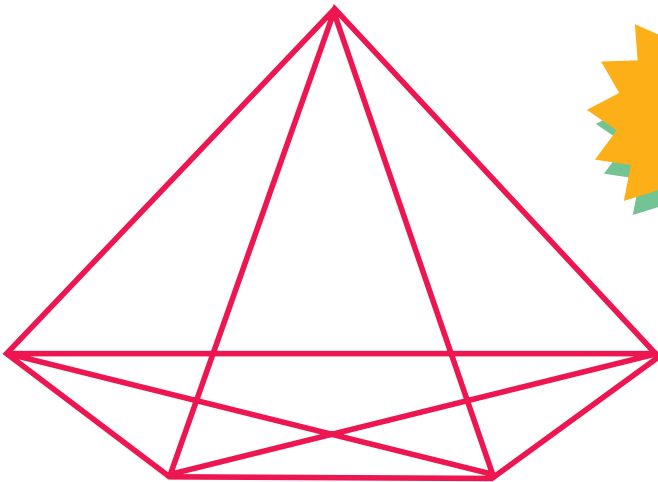
bilmeceler bulmaca



Yandaki şekli 6
eşit parçaya
ayırabilir misiniz?
Parçalar
döndürülebilir ve
ters çevirilebilir.



Soru işaretinin yerine ne yazılacağını bulabilir misiniz?



Yandaki şekilde
kaç adet üçgen
olduğunu
bulabilir misiniz?

Buzda Satranç Curling

Curling, ülkemizde fazla bilinmeyen, zekâ ve çevikliğin ön planda olduğu bir spor dalıdır.

Curling; her biri dörder oyuncudan oluşan iki takımın dikdörtgen bir buz üzerinde oynadıkları ve oyunun her alanında stratejinin hâkim olduğu olimpik bir spor dalıdır.

Bu oyunda; takımlar Curling taşlarını sırayla buz pisti üzerinde kaydırarak hedefe doğru gönderirler.

Oyuncu taşı hedefe gönderirken, iki takım arkadaşı gerektiğinde taşın önünü süpürmek için ellerinde süpürgeleri ile taşı birlikte hedefe doğru ilerletirler.

Atış seçimi ve taşın istenen yerde durdurulması için gerekli karmaşık düşünce sistemi sebebiyle Curling'e 'Buzda Satranç' da denir.

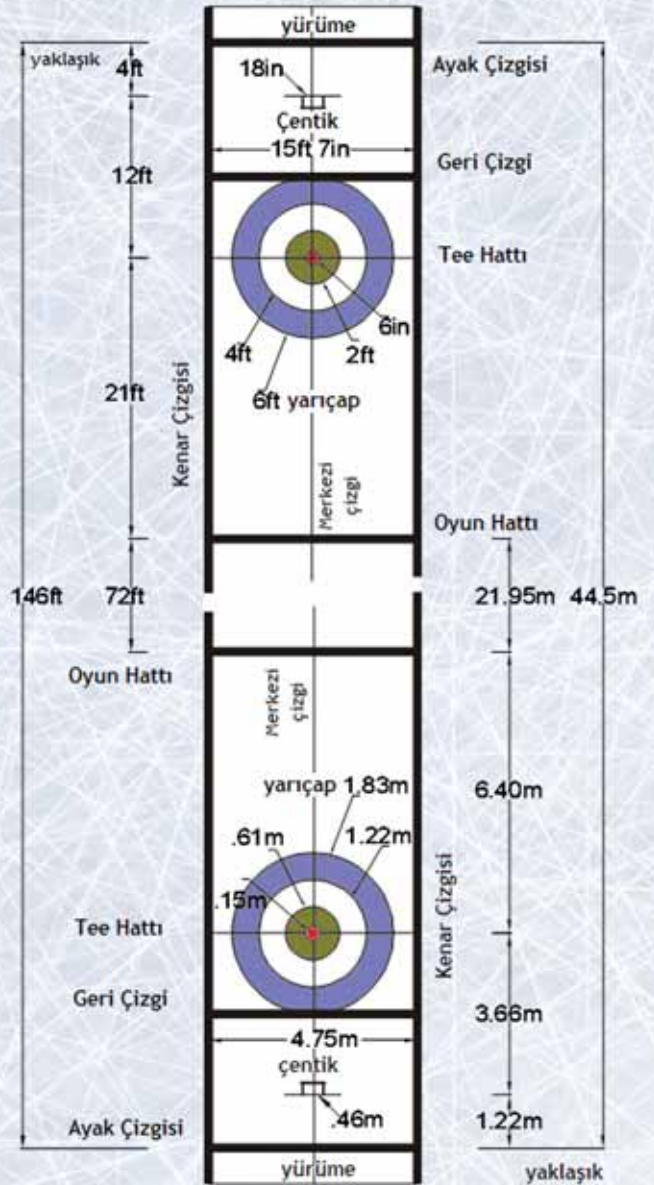
Kayıtlara göre Curling oyunu ilk olarak 1500'lü yılların başında İskoçya'da ortaya çıkmış. 19. yüzyılın başında Kanada'ya yerleşen İskoç göçmenler Curling'i beraberlerinde bu ülkeye götürmüşler. Şu anda hemen hemen bütün Avrupa ülkeleri ile birlikte Kanada, Amerika, Çin, Japonya, Kore, Avustralya ve Yeni Zelanda'da oynanıyor.

Curling Pisti

Curling'in oynandığı tüm sahaya Pist adı verilir. Bir Curling pisti 4,3x42 metredir.



Pistin her iki ucunda simetrik olarak çizilmiş ve iç içe geçmiş dört dairenin oluşturduğu bölgeler bulunur ve bu dairelerin





tümünün oluşturduğu alana "Ev" ismi verilir. Evin içinde görülen ilk üç daire sadece hangi taşın merkeze yakın olduğunu anlamak amacıyla kullanılır. Skorda bir etkileri yoktur.

Bu dairelerin içinde kalan veya en azından dıştaki daireye dokunan taşlar puanlamada esas alınır.

Merkezin 3,6 m gerisinde buza sabitlenmiş bir çift plastik çentik bulunur. Çentik, oyuncuya buzda kayarak atış yapmak için gereken itici gücü almasını sağlar.

Ev bölgesinin 6,4 m ilerisinde oyuncunun elinden taşı çıkarması gereken son nokta İhlal Çizgisi (Hog Çizgisi)'dir. Oyuncuların atışları sırasında referans çizgisi olarak aldıkları ve sahayı Düğmelerin merkezinden geçecek şekilde boyuna iki eşit alana bölen çizgiye Merkez Çizgisi denir. Tee hattı ise Merkez Çizgisini dik kesen ve yine merkezden geçen çizgidir. Tee hattı da Merkez çizgisinde olduğu gibi oyuncuların atışlarının isabetli olmasına yardımcı olmak amacıyla çizilmiş olan referans çizgidir.



Curling Taşı

Granitten imal edilen ve dairesel bir şekli olan Curling taşının kulpu ile birlikte standard ağırlığı 19,96 kg'dır. Curling taşlarını oyun sırasında kavrama ve döndürme imkânı sağlamak amacıyla taşlara bir kulp sabitlenir. Hangi taşın hangi takıma ait olduğunun anlaşılabilmesi için Curling taşlarının kulpları farklı renklerde olur. Genelde sarı ve mavi, bazen de kırmızı kullanılır.



Curling Ayakkabıları

Curling oyuncularını maç sırasında özel olarak üretilmiş Curling ayakkabısı giyerler. Sol ve sağ ayağa giyilen ayakkabılar birbirlerinden farklı özelliktedirler. Ayakkabılardan birinin altında plastik malzemeden yapılmış özel bir kaydırıcı bulunur. Diğer ayakkabının altında ise bir tutucu lastik şerit bulunur. Sporcu buzda hareket etmek için gerekli itici gücü yüksek tutuş gücü olan bu şeritten alır.

Curling Süpürgesi

Hareket halindeki bir Curling taşının önünü süpürmek için süpürgeler kullanılır. Oyun sırasında ilerleyen taşın yönünü ve hızını değiştirmemesi ve yüzeyin olabildiğince sürtünmesiz yapılması için kullanılır. Hızlı süpürme işlemi buzu eriterek ve dolayısıyla sürtünmeyi azaltarak, taşın ivmesini ve güzergâhını olabildiğince korumasını sağlar. Burada süpürme işleminin kimi zaman da taşın yönünü değiştirmek için yapıldığını belirtmek gerekir. Modern Curlingin ilk zamanlarında evlerde kullanılan bildiğimiz saman süpürgeler kullanılıyordu. Bugün

Curlingin her aşamasında fırçalar süpürgelerin yerini almış olup bu fırçalara geleneksel biçimde halen süpürge denilmektedir.

Curling fırçaları sentetik malzemeden veya at kılından üretilir. Süpürme dışında, oyuncuların atışlarını yaparken dengelerini sağlamasına yardımcı olur.

Oyuncular atışlarını yaparlarken, karşı tarafta evin içinde bekleyen kaptan, süpürgesiyle arkadaşlarına taşı göndermeleri gereken yeri gösterir.

Curling Takımı

Dört oyuncudan oluşan bir Curling takımında oyuncular atış sıralarına göre isimlendirilirler: Birinci, İkinci, Üçüncü (Yardımcı Kaptan) ve Kaptan (Skip) şeklinde isimlendirilir.

Birinci; rakip takımın Birincisi ile çaprazlama olarak takımlarının ilk iki taşını atarlar. Bu ilk dört taş genelde Evin önüne atılan Koruma taşlarıdır. Birinciler; iki atışlarını yaptıktan sonra devre boyunca takım arkadaşlarının yapacağı tüm atışlarda süpürücülük yaparlar.

İkinci; takımın üç ve dördüncü atışlarını yapar. Her iki takımın birinci oyuncuları ilk dört atışı yaptıktan sonra takımların ana stratejileri ikincilerin atışları öncesinde şekillenmeye başlar.





İkinci, kendi atışları haricinde sadece süpürme görevini yapar.

Üçüncü; aynı zamanda yardımcı kaptan (Vice-Skip) olarak görev yapar. Takımın beş ve altıncı taşlarını yapar. Birinci ve ikinci oyuncular için süpürücülük görevi yapar ve Kaptanın (Skip) atışı sırasında süpürgesiyle taşların bulunduğu yerde kaptanı yönlendirmeye çalışır. Üçüncülerin fazladan birkaç görevi daha vardır. Her devrenin sonunda iki takımın üçüncüsü hangi taşların Merkeze (düğmeye) yakın olduğuna karar verip puanlama yaparlar. Bazı turnuvalarda ilk taşı atacak takımın belirlenmesi için para atışı yapılır. Ayrıca üçüncüler kura çekimi sonrasında takımlarının oynayacağı taş rengini de seçerler.

Dördüncü; (Skip) takımın kaptanıdır, takımın oyun stratejisini o belirler ve kendi atışı haricinde Evde bekleyerek atış yapan takım

arkadaşının atışı için süpürgesiyle yön gösterir. Skip atış yaparken Yardımcı Skip, Evde yön gösterme işini üstlenir. Kaptan genelde süpürme yapmaz. Kaptan ya da Evi bekleyen diğer takım arkadaşı (genelde Yardımcı kaptan) Tee hattının gerisinde rakip taşın oyun dışına çıkması için süpürme işini yapabilir.

Curling nasıl oynanır?

Bir devre sonunda atılan taşlar bittikten sonra rakip takımın belirlenen bölge içerisinde (iç içe dairelerin bulunduğu yer; Ev) merkeze en yakın taşı esas alınır ve diğer takımın bu taştan merkeze daha yakın kaç taşı varsa o kadar puan alır.

Profesyonel maçlar 10 devre üzerinden oynanır. Her devrede iki takımın sekiz oyuncusu ikiye atış olmak üzere toplam 16 taşı iç içe geçmiş daireler içinde, merkeze en yakın yerde toplamaya çalışırlar. En dış daireye dokunan taş içerde



oyuncusu ikinci taşı atarak o devredeki atışlarını bitirmiş olurlar. Daha sonra İkinci, Yardımcı Kaptan ve Kaptan çaprazlama ikişer atış yaparak toplam 16 taş atarak devreyi tamamlarlar. Her takım 10 devre boyunca yaptıkları atışlarını 73 dakika içinde gerçekleştirmek zorundadır. Bu da bir takımın planlama da dâhil bir atışını ortalama 55 saniyelik bir süre içinde gerçekleştirmesinin uygun olacağı anlamına gelir.

Curling Atışı

Buz üzerinde hedefe doğru uygun bir atış yapmak için, oyuncu bir ayağı çentikte, omuzları karşı tarafta bulunan kaptanın süpürgesine dik bir vaziyette çömelir.

Zorunlu olmamakla birlikte, oyuncu buz üzerinde kısa bir süre kaydıktan sonra taşı yavaşça çevirerek hedefe doğru bırakır.



kabul edilirken dairelerin dışında kalan taşlar puanlamada esas alınmaz. Oyuna önce başlayan takımın Birincisi ilk taşı attıktan sonra rakip takımın Birincisi ilk taşı atar. Daha sonra oyuna önce başlayan takımın Birincisi ikinci taşı atar. Sonra rakip takımın

Hareketinin başlangıcında çömelmiş durumda bulunan oyuncu taşın kulpunu duruma göre saat iki veya on yönünde yerleştirir. Taşı atma pozisyonuna geldiğinde taşın kulpunu bu iki pozisyondan saat on iki yönüne doğru getirerek taşı bir dönme hareketi verir. Taşın durana kadar kendi etrafında yapacağı iki buçuk tur uygun bir dönüştür. Gerekmedikçe taşı elle itmek uygun değildir.

Oyuncu çentikten başlayarak taşıyla birlikte kayar ve ilk İhlal çizgisine (Hog line) gelmeden taşı hedefine doğru gönderir.

Taş diğer İhlal çizgisini (Hog line) geçmeden durursa o taş oyundan ihraç edilir. Süpürme sırasında tüm oyuncuların birbirleriyle konuşarak (çoğu zaman bağırarak) süpürgecileri yönlendirmeleri serbest bırakılmıştır. Hız kesen ya da yön değiştirmeye başlayan taşın daha fazla hız ve yön kaybetmemesi için Kaptan tarafından genelde Daha Fazla şeklinde komut verilir. Daha Fazla talimatı süpürgecilere taşın önünü daha hızlı süpürmeleri gerektiğini anlatır.

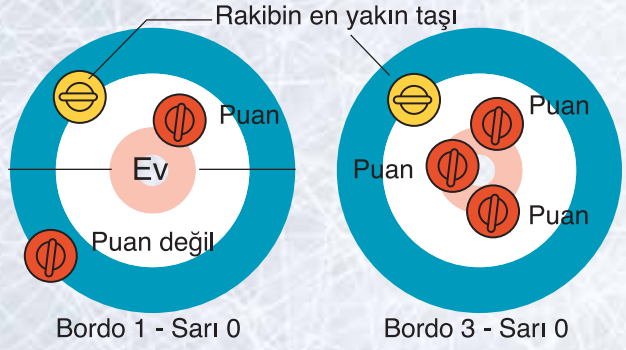
Serbest Koruma Bölgesi:

İhlal Çizgisi ile T çizgisi arasında Evi dışarıda bırakacak şekilde oluşan alana Serbest Koruma Bölgesi denir.

Oyunun ilk dört atışı yapılana kadar, serbest koruma bölgesinde bulunan taşlar bu bölgeden uzaklaştırılmaz.

Çekiç hakkını elinde bulunduran takımın doğal olarak o devreyi kazanma ihtimali yüksektir. O yüzden çekiç hakkını elinde bulunduran takımlar devreyi en az iki farkla bitirmeye çalışırlar. Çoğu takım bir farkla bitireceği devreyi, çekiç haklarını kaybetmemek için berabere bitirmeye çalışırlar. Buna boş devre denir.

PUAN ALMA



Puanlama:

Bir devre sonunda her oyuncu iki, her takım sekiz, iki takım toplamda 16 taşını hedefe gönderdikten sonra Evin içinde olan veya en azından Eve dokunan taşlar puanlamada esas alınırlar. İlk önce merkeze en yakın olan taş tespit edilir. Bu taşın ait olduğu takım devreyi kazanır. Bundan sonraki aşama, bu takımın devreyi kaç puanla kazandığını bulmaya gelir. Bunun için; devreyi kaybeden takımın merkeze en yakın taş tespit edilir. Devreyi kazanan takımın merkeze bu taştan daha yakın kaç taşı varsa devreyi o skorla kazanır.

Arkadaşlar, ülkemizde Türkiye Buz Pateni Federasyonu çatısı altında profesyonel olarak Curling sporu yapılıyor. Çok kısa bir zaman önce çalışmalara başlanılmasına rağmen, bayanlar ve erkekler liginde; 18 erkek, 18 bayan takımında 200'e yakın sporcumuz kıyasıya yarışıyorlar.

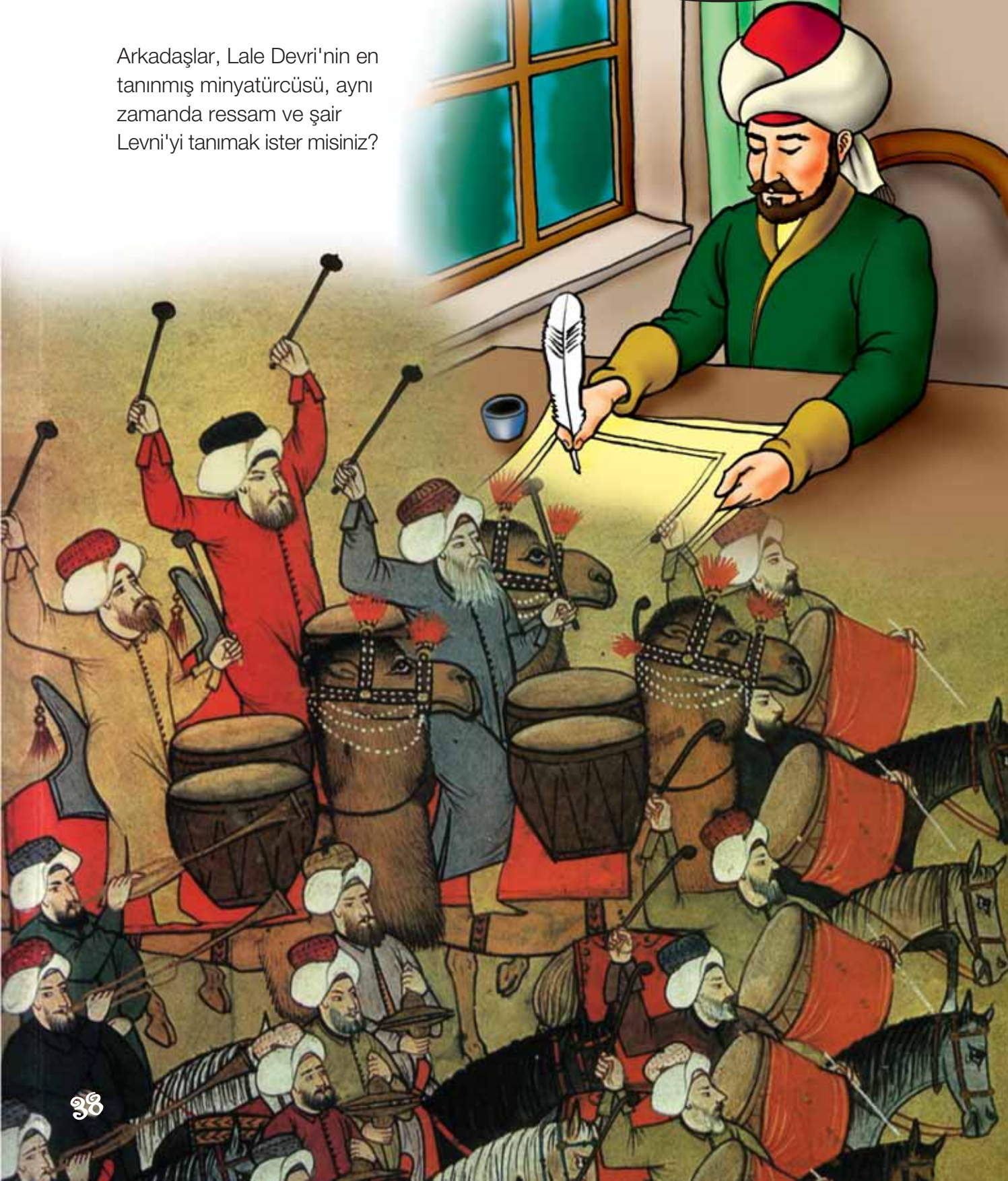
Ne dersiniz arkadaşlar, denemeye değer değil mi?



kim kimdir?

Levni

Arkadaşlar, Lale Devri'nin en tanınmış minyatürcüsü, aynı zamanda ressam ve şair Levni'yi tanımak ister misiniz?



Levni, 17. yüzyılın sonuna doğru Edirne'de doğduğu sanılan Levni'nin asıl adı Abdülcélî Çelebi'dir. Genç yaşta İstanbul'a taşınarak Topkapı Sarayı'nın nakkaşhanesine çırak olarak girdi. Burada tezhip denen süsleme sanatını öğrendi ve icazet aldı. Daha sonra kendini minyatüre verdi. Kısa sürede büyük ilerleme göstererek baş nakkaşlığa yükseldi.

Levni'nin minyatürlerinin hemen hemen hepsi bir kitap sayfasının tümünü kapsayan resimlerden oluşan kitap levhası biçimindedir. Bunlar başlıca üç kitapta toplanır. Levni Albümü adlı derlemedeki minyatürleri 1710-1720 arasında yaptı. Bunlar tek bir kadın ya da erkeği çalgı çalarken, dinlenirken, çiçek toplarken betimlediği minyatürler olduğu gibi iki ya da üç kişinin çeşitli durumlarda canlandırıldığı minyatürler de vardır. Bu resimler, dönemin yaşamını ve giyim kuşamını yansıttığı için de ayrıca önem taşır.



Levni'nin, I. Osman'dan III. Ahmed'e kadar tüm Osmanlı padişahlarının portrelerini içeren Silsilename adlı albümde 43 portresi vardır. Albümde, Levni'nin olmayan yalnızca üç minyatür yer alır.

Levni'nin minyatürleri bakımından en zengin kitap, şair Seyyid Vehbi'nin Surnamesi'dir. Surnameler padişah çocuklarının doğumunu, sünnet düğününü, kızlarının ya da kız kardeşlerinin düğünlerini anlatan Divan edebiyatı yapıtlarıdır. III. Ahmed'in şehzadelerinin 1720'de yapılan sünnet düğünlerine ilişkin bu surname için Levni, 37x26 santimetre boyutlarında 137 minyatür yapmıştır. Bu minyatürler, esnaf loncalarının



geçit törenlerini, gece ve gündüz eğlencelerini, çeşitli gösterileri, şöenleri ve Haliç kıyısındaki yapıları oldukça gerçekçi bir biçimde yansıtır.

Minyatürlerinde, yaşadığı dönemin de bir gereği olarak eğlence sahneleri önemli bir yer tutar. Levni, kendinden önceki ustaların pek çok üslup özelliğine bağlı kalırken, kişilerin ve nesnelerin yakınlık ve uzaklığına göre yerlerini belli etmeye çalışan doğulu ilk minyatürcü olmuştur. Minyatür sanatında gene ilk kez, portrelerinde yüz anlatımını yansıtmaya önem vermiştir. Onun minyatürlerinde kişilerin vücut hareketleri şiirsel bir kıvraklık kazanmıştır. Levni, kişileri ve nesneleri, hiçbir noktanın daha çok göze çarpmayacağı biçimde çerçeve içine yerleştirmiştir. Renklerden en çok sarıyı kullanan Levni, minyatürlerinde bütünsel bir renk uyumunu gözetmiştir.

Tezhip ve minyatür dışında âşık tarzı şiirlerle de uğraşan Levni'nin günümüze ulaşabilen şiirleri arasında, "Atasözleri" diye bilinen



"Demişler" redifli destanı ile Selanik-İstanbul yolculuğunu anlattığı uzun destanı vardır. Sözü edilen ilk destanında, sanatçı Türk atasözlerini, ölçülü ve uyaklı olarak yeniden dile getirmiştir.

Türk minyatür sanatının ikinci klasik dönemi sayılan Lale Devri'nin en büyük minyatürcüsü olan Levni, 1732 ya da 1733 yılında yaşama gözlerini yumdu.



bilmeceler bulmaca

1	?	3	3	6
4	1	?	8	2
?	3	4	9	2
5	7	1	5	7
1	?	5	6	0



Soru işaretlerinin yerine
hangi sayının geleceğini
bulabilir misiniz?



Bir yolcu otobüsü saatte 100 km. hızla Ankara'dan İstanbul'a
yola çıkıyor. 20 dakika sonra ise başka bir otobüs
İstanbul'dan Ankara'ya saatte 80 km. hızla yola çıkıyor.
Yol üzerinde karşılaştıklarında hangisi Ankara'ya daha
yakındır?



Kavak

Kavak, kolay yetişen, çabuk büyüyen ve kolay işlenebilmesinden ötürü çok üretilen bir ağaçtır.

Coğrafyamızda, yapılarda ve araç gereç üretiminde çok yaygın kullanılan kavak, ayrıca kültürümüzde de önemli bir yer tutmuştur.

Düşünsenize;

türkülerimizde, öykülerimizde, atasözlerimizde, şiiirlerimizde ne çok geçer adı.

Eskiden Anadolu'da daha çocuklar doğmadan, onların adına kavaklar dikilirdi. Çocukla birlikte büyüyen kavaklar, ya ona sermaye olur ya da evinin damında direk olurdu.

Çoğunlukla yol, tarla ve akarsu kenarlarında görmeye alıştığımız kavak ağaçlarının kuzey yarıküreye dağılmış 30'u aşkın türü vardır. Söğütgiller familyasında yer alan kavak, söğütle yakın akrabadır. Eski Romalılar her

verde bolca yetişen bu ağaçlara "halk ağacı" adını vermişlerdi. Kavak ağaçlarının bilimsel adı olan "populus" Latince "halk" anlamına gelir.

Kavaklar yaygın olarak rüzgâr çiti, gölge ve süs ağacı olarak dikilir. En çok ekonomik açıdan değerli olan odunu için yetiştirilir. Bugün, selüloz ve kâğıt sanayisinin en önemli ham maddelerinden biri olan kavak odunu ayrıca mobilya, kontrplak, kibrit, fıçı ve ambalaj sandığı yapımında geniş ölçüde kullanılır.

Kavak ağaçları bazı ayrık örnekler dışında genellikle 20-35 metre arasında boy atar. Ağaçların yaprakları üçgen, oval ya da yürek biçiminde, kenarları genellikle dişli, sapları da köşeli ya da silindriktir. Kavak ikievcikli bir bitkidir; yani erkek ve dişi çiçekler ayrı ağaçlar üzerinde açar. Kışın, henüz yapraklanmamış kavak ağaçları, dallardan sarkan püsküllerle donanır.

Aslında bunlar, ağacın "tırtıl" denen erkek ve dişi çiçek kümeleridir. Dişi çiçekler erkek çiçeklerden gelen çiçek tozlarıyla döllendikten sonra kapsül tipi meyveler verir. Her bir meyvenin içinde çok sayıda tüylü tohum bulunur. Bu pamuksu tüyler tohumların rüzgârda uçarak uzaklara dağılmasını sağlar. İşte bu yüzden kavak ağaçları çok geniş alanlara kolayca yayılmıştır.

Kavak ağaçları ılıman iklimleri sever. Akarsu kenarlarında iyi yetişmesine karşın su tutan ağır topraklarda iyi bir gelişme göstermez. Kavaklar tohumdan çoğaltılabilirse de en çok çelikleme yöntemleriyle üretilir. Işığı çok seven bu ağaçlar çok çabuk büyürler.

Türkiye'de en çok bulunan kavak türleri karakavak, akkavak, Asya servi kavağı, titrek kavak, Fırat kavağı ve boz kavaktır. Bunlardan, Anadolu'nun çeşitli kesimlerinde özellikle de akarsu yataklarında yetişen



karakavağın yurdumuzda iki yabanıl alt türü vardır. Yumuşak beyaz tüylerle kaplı yaprak ve sürgünleriyle kolayca ayırt edilebilen akkavağa en çok Kuzey, Batı, Güney ve İç Anadolu'da, ayrıca Trakya'da rastlanır. Asya servi kavağı özellikle ormansız, çıplak alanlarda en çok yetiştirilen kavak türüdür. Fırat kavağı Güney ve Güneydoğu Anadolu'da yaygındır. Titrek kavak Güneydoğu ve İç Anadolu'daki bozkır bölgeleri dışında kalan tüm orman bölgelerinde yapraklarını döken başka ağaçlarla, karaçamla ya da sarıçamla karışık olarak bulunur. Akkavak ile titrek kavağın bir melezi olan boz kavak ise ülkemizin pek çok yerinde yetişir.

Karakavağın bir çeşidi olan ve güzel biçimiyle servi ağacına benzeyen servi kavağı, yol ve tarla kenarlarına dikilir. Titrek kavak, adını hafif bir rüzgârda bile hışırtılı sesler çıkartarak sallanan ince, uzun ve gevşek saplı yapraklarından alır. Yurdumuzda özellikle kentlerin cadde ve sokaklarında çok yetiştirilen titrek kavak yalnızca hışırtısıyla değil, çevreye saçtığı tüylü tohumlarıyla da dikkat çeker. Çünkü bu tüyler nisan-mayıs aylarında havada



KARAKAVAK



AKKAVAK



bulutsu kümeler halinde uçuşur ve kaldırım kenarlarında pamuk kümelerini andıran yığınlar oluşturur.

Yakın tarihlerde birçok kentimizde, baharda uçuşan kavak tüylerinin alerjiye neden olduğu ileri sürülüp, kavak kıyımı yapıldı. Ancak bilim insanlarının yaptığı açıklamalar ve oluşan kitlesel tepkiler bu katliamı durdurdu. Parklarımızı, bahçelerimizi



BOZKAÇAK



**Kavak
pamukları**



FIRAT KAÇAĐI



TİTREK KAÇAK



yeşerten, yurdumuzun her yerinde kolaylıkla yetişen kavaklar, aynı zamanda havanın temizlenmesine de önemli katkı sağlarlar.

Arkadaşlar, dikkatle gözlerseniz, coğrafyamızla kavak ağacının görsel olarak ne kadar bütünleştiğini göreceksiniz. Yeşil dalları göklere uzanan bu ağaçlar, toprağımızda kök sürerken kültürümüzde de derin izler bırakmışlar.

nereden nereye

SİNEMA



Arkadaşlar, hayatı anlatan, bizi başka boyutlara götüren, kimi zaman kahramanları ile özdeşleştiğimiz, gerçeküstü öğeleriyle büyülendiğimiz, yedinci sanat diye adlandırılan “sinema”nın tarihi yolculuğuna çıkmak ister misiniz?

Sinema hepimize farklı yönlerden hitap edebilir. Bu yüzden farklı türlere ayrılmıştır. Aşk, dram, korku, gerilim, bilimkurgu, aksiyon, animasyon, komedi, biyografi vb. Hepsinden aldığımız tat ayrıdır. Peki, hiç merak ettiniz mi, bu sanat türünün ilk adımları ne zaman ve nasıl atılmış?

Günümüzde insanların sinemada büyük keyifle film izleyebilmesini sağlayan teknik özellik, tamamen insan beyninin dış dünyayı algılama biçiminden kaynaklanır. İnsan beyni gözün gördüğü görüntüler ortadan kaybolursa bile çok kısa bir süre daha bu görüntüyü algılamaya devam ettiğinden sinema perdesine ardı ardına yansıyan film karelerini hareketli bir görüntü olarak algılamamızı sağlar. Filmlerde genellikle bir saniyelik süre içinde 24 kare gözümüzün önünden geçer. Gözün sinemaya temel





oluşturan bu özelliği fotoğrafın bulunmasından çok önce biliniyordu. Söz gelimi her sayfasına bir resim çizilmiş kitapların hızla çevrilmesiyle hareketli görüntüler oluşturuluyordu.



Fenakistiskop

1832'de yapılan fenakistiskop ve 1834'te gerçekleştirilen zootrop gibi optik aletlerle

aynı temele dayanarak hareketli görüntüler oluşturulmuştu. 1839'da fotoğrafın bulunmasından sonra, hareketi eşit ve çok kısa aralarla sabit fotoğraflar olarak

Zootrop



saptayan yöntemler bulundu. Eadweard Muybridge, yan yana dizdiği fotoğraf makineleriyle koşan bir atın görüntülerini saptadı ve dönen bir disk içine yerleştirdiği bu fotoğraflarla hareketli bir görüntü yaratmayı başardı (1877).



Fransız fizyolog Etienne-Jules Marey 1882'de kuşların uçuşunu incelemek amacıyla



saniyede 12 fotoğraf çeken ve kamera takılmış bir makineli tüfeğe benzeyen aygıtı geliştirdi.

1887'de ABD'li Hannibal Goodwin'in fotoğraf çekiminde selüloit film kullanması, bir yıl sonra da George Eastman'ın bu uygulamayı geliştirerek makaraya sarılı selüloit film şeridinin seri üretimini başlatması, sinema filminin gerçekleştirilmesi için bütün ön koşulları hazırlamış oldu.



Kinetograf

Kinetoskop



1896'da Thomas Edison'ın yaptığı kinetograf, kameranın ilk biçimi olarak ortaya çıktı. Bu aygıtla, kenarlarına düzenli delikler açılmış 15 metrelik filmler üzerine saniyede 40 görüntü kaydedilebiliyordu. Edison kinetoskop adını verdiği bir gösterim aygıtı aracılığıyla da bu görüntüleri hareketli

bir biçimde yansıtmayı başardı. Ama bu aygıt, gözlerini iki küçük deliğe dayayan tek bir izleyici tarafından kullanılabilirdi.



Kinetoskopu Paris'te bir sergide gören Auguste ve Louis Lumiere kardeşler, sinematograf adı verilen aygıtı geliştirdiler. Elle çalıştırılabilen bu aygıt film çekimi ve

gösterimi yapabiliyor ve 10 kilogram ağırlığı sayesinde de istenen yere taşınabiliyordu. Lumiere Kardeşler ilk gösterilerini 28 Aralık 1895'te Paris'te gerçekleştirdiler ve bu gösteri sinemanın başlangıcı olarak kabul edildi.

Edison'ın filmleri genellikle stüdyoda çekilmiş sirk ve vodvil gösterileriyken, Lumiere Kardeşler'in filmleri dünyanın çeşitli yörelerine gönderilmiş kameramanların saptadıkları belgeseller ya da haber filmleriydi. Sinemanın kendine özgü anlatım olanaklarından yararlanma ve sinema aracılığıyla bir öykü anlatma dönemi, temel olarak

Fransız yönetmen Georges Melies'le başladı. Melies, fantastik sinema ve bilimkurgu sinemasının da öncüsü sayılan filmlerinde sinemanın yanılsama yaratma gücünü zekice kullanarak film "hile"leri uyguladı. ABD'li Edwin S. Porter, daha sonra sinema dilinin temel öğeleri olacak

değişik çekim ölçeklerini ve kamera açılarını kullanan ve bunları öykünün gelişimine göre değişik biçim ve ritimlerde kurgulayan



ilk sinemacı oldu. Özellikle 1903 yılında çektiği Büyük Tren Soygunu filminde Porter, hareketli

ve gerilimli sahnelerde yakın ve kısa çekimler kullanarak, kamerayı hareket ettirerek ve arkadaki bir perdeye yansıtılmış görüntülerle öndeki bir mizansenin birleştirilmesine dayanan arka gösterim tekniğini uygulayarak, gerçekçi sinemanın temellerini attı.

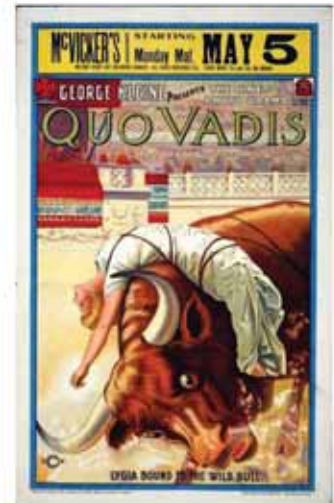
Daha ilk gösterimlerden başlayarak kitlelerin ilgisini çeken ve yaygın bir eğlence aracına dönüşen sinema, 20. yüzyılın ilk 10 yılında başlı başına bir sanayi ve ticaret dalı haline geldi. Önceleri dünya pazarına Fransız sinemacılar egemendi ve Charles Pathe ilk uluslararası sinema imparatorluğunu kurmuştu. ABD'de ise Nickelodeon adı verilen sinema salonlarının hızla yayılması, art arda film yapım şirketlerinin kurulmasına yol açtı.

Sinema alanında başlayan amansız rekabet, yapımcıları kitlelerin ilgisini çekecek yeni filmler

yapmaya itti. On dakika süren tek makaralık filmlerin yanı sıra birkaç makaralık uzun filmler de yapılmaya başlandı. ABD'de orta sınıfa yakın öyküler ve romanlar art arda perdeye aktarıldı ve adları çevresinde efsaneler oluşturulan sinema yıldızları ortaya çıkmaya başladı.

I. Dünya Savaşı öncesinde Avrupa'da Fransız ve İtalyan sinemaları önde geliyordu. Fransız Ferdinand Zecca, ABD'de sessiz

sinema komedyenlerini derinden etkileyecek komedi türünü geliştirdi. Louis Feuillader Vampirler (1915) ve Judex'te (1916) hem cinayet korku sinemasını geliştirdi, hem de seri film uygulamasını başlattı. İtalyan sineması ise 1908 ve 1913'te iki kez çevrilen Pompei'nin Son Günleri, Quo Vadis (1912) ve Cabirli (1914) gibi çok sayıda figüranın ve dev dekorların kullanıldığı, uzunluğu 612 makara arasında değişen destansı tarihsel filmlerle dikkati çekti.





Sinemayı ilginç bir eğlence düzeyinden başlı başına bir anlatım aracı konumuna yükselten en önemli sinemacı Griffith oldu. Söze ve yazıya başvurmadan yalnızca sinemanın

anlatım olanaklarıyla izleyiciyi etkileyen, duygu ve düşünceleri en çarpıcı biçimde perdeye yansıtan Griffith, günümüzde artık klasikleşmiş olan sinema tekniklerini uyguladığı gibi, film yapım sürecinin de temel aşamalarını yerleştirdi. Yapım aşamalarını uyumlu biçimde yürüten yönetmenin önemini ortaya koydu.

I. Dünya Savaşı sonrasının yorgun ve yıkık Avrupa'sında sinema alanındaki en önemli gelişmelerden biri, savaştan yenik çıkmış olan Almanya'dan geldi. Savaştan sonra UFA adlı şirket öncülüğünde Alman sineması (1919-33) altın çağını yaşadı. UFA'nın ilk yapımları gösterişli, kostümlü tarihsel filmlerdi. Ama Almanya sinema sanatına en büyük katkısı, Robert Wiene'nin, Doktor Caligari'nin Muayenehanesi (1919) filmiyle başlayan dışavurumcu sinemayla yaptı. Bu filmde mizansenler kahramanların iç dünyalarını yansıtacak gibi düzenlenmiş, mimari, dekor, ışık vb. öğeler filmin temalarını ve duygu



tonlarını yansıtacak biçimde, adeta plastik bir malzeme gibi yoğurulmuştu. 1920'lerde gelişiminin doruğuna varan Alman dışavurumculuğu, dünya sinema sahnesine Fritz Lang ve F. W. Murnau gibi iki usta çıkardı. 1925'ten itibaren Alman yönetmenler ve teknik elemanlar ABD'ye giderek orada çalıştı. Daha sonra Hitler'in iktidara gelmesiyle de çok sayıda Alman sinemacı ABD'ye yerleşerek Hollywood sinemasının estetik temellerini atacaktı.

ABD'de savaş sonrasında film yapımı, dağıtımı ve gösterimi en önemli sanayi dallarından biri olmuş ve çok geniş bir kitlenin ilgisini çeker hale gelmişti. Sinemanın belli başlı türleri de bu dönemde oluştu. Bunlar arasında en çok ilgi göreni komediydi. Keystone komedileri olarak tanınan bu filmler birçok yeteneğin ortaya çıkmasını sağladı. Örneğin Chaplin, ünlü Şarlo tipini bu tür komedilerde yaratmıştı.

1920'lerin başlarında haftada 40 milyon ABD'li sinemaya gidiyordu.

Sessiz sinemanın son yıllarında ise ABD sinemasında gittikçe artan tekelleşme ve Büyük Bunalım'ın ilk izlerinin belirmesi, yapımcı şirketlerin riskten kaçınmalarına yol açtı ve bunun sonucunda



yenilikçi sinemacıların stüdyolarla çalışma olanağı iyice azaldı.

Sesle görüntüyü birleştirmek, sinemanın icadından beri düşünülen bir şeydi. 1919'da Lee De Forest, sesi optik olarak film üzerine kaydeden bir aygıt geliştirdi ve fonofilm adıyla patentini aldığı bu aygıtla 1923-27 arasında, özel olarak hazırlanmış salonlarda bir dizi sesli film gösterisi yaptı. Ama büyük yapım şirketleri pahalı olduğu gerekçesiyle bu yeniliğe ilgi göstermediler. O dönemde küçük bir yapım şirketi olan Warner Bros, 1925'te Western Electric'in geliştirdiği bir ses kayıt sistemiyle ilgilendi. Şirketin amacı, filmleri müzikli olarak gösterime çıkarmaktı.



Don Juan ilk kez 6 Ağustos 1926'da müzikli olarak gösterildi. Bunu, orkestra müziğinin yanı sıra popüler şarkıların ve konuşmaların da yer aldığı, sinemanın ilk sesli filmi Caz Şarkıcısı (1927) izledi.

"Konuşan filmler"in izleyici sayısını önemli ölçüde artırması üzerine, 1927-29 arasında 15 ay içinde Amerikan sinema sanayisi sesli sinemaya geçti. Ama sesli sinema, bir dizi teknik ve estetik sorunu da birlikte getirdi. Mikrofonların ağır ve hareket olanaklarının sınırlı oluşu, çekim sırasında motor sesinin de kaydedilmesini önlemek için kameraların büyük kabinlere konması zorunluluğu, filmlerdeki hareket olanağını kısıtlıyordu. Öykünün ve duyguların

diyaloglarla daha kolay aktarılması, filmlerin gittikçe durağan ve çok konuşmalı yapımlar halini almasına yol açtı. Yönetmenler de çekim sırasında oyunculara ve teknik ekibe talimat verme olanağını yitirdiler. Öte yandan ya diyalogları ezberleyemediklerinden, ya yabancı aksanları çok belli olduğundan ya da sesleri perdedeki görüntülerine uymadığından birçok yıldız sesli sinema döneminde ününü yitirdi.

Buna karşılık, oyuncu yönetiminde ustalaşmış yönetmenlerle tiyatro deneyimi ve yeteneği olan oyuncular öne çıktı. Filmlerin çekimden sonra seslendirilmesine dayanan dublaj uygulaması da sesli çekimlerin getirdiği teknik kısıtlamaları büyük ölçüde ortadan kaldırdı. King Vidor'ın dublajı ilk kez uyguladığı Hallelujah (1929) filminden sonra bu uygulama yaygınlaştı. 1933'e gelindiğinde sesli çekimin birçok sorunu çözülmüştü.



Sesli sinemayla birlikte yeni türler de ortaya çıktı. Sesin sağladığı gerçeklik duygusu, katı toplumsal gerçeklere değinen filmlerin yolunu açtı. Sessiz sinemanın hareketi temel alan komedisinin yerini, Manc kardeşlerin, W.C. Fields'ın ve Frank Capra'nın söze dayanan komedileri almaya başladı. Sesle birlikte gözde olan bir başka tür de müzikaldi. Walt Disney İskelet Dansı (1929) canlandırma müzikalleri türünü başlattı. Sesin gelmesiyle inandırıcılık kazanan çizgi

filmlerin üretimi de bu dönemde artmaya başladı. Üstelik çizgi filmlerde iki ya da üç renk kullanılabiliyordu.



Renkli film, sesli sinemayla birlikte başladı. Ama sinemanın ilk yıllarında elle ya da şablonla boyama yöntemiyle bazı renkli filmler yapılmıştı. Technicolor Corporation tarafından

geliştirilen Technicolor

fotografik renklendirme yöntemi ilk kez 1922'de uygulanmıştı. Ama üç temel renk kullanımına olanak sağlayan yöntem 1929-32 arasında geliştirildi ve uygulamaya kondu. Bu yöntem, Disney'in kısa canlandırma filmi Üç Küçük Domuz (1933) ve kısa canlı film La Cucaracha'dan (1934) sonra giderek yaygınlaşmaya başladı.

Sesli sinemayla birlikte izleyici sayısındaki artış, ABD'de büyük şirketlerin egemenliğini ve bu şirketlerin kitlesel olarak film çektikleri stüdyo sistemini güçlendirdi. 1930-45 arasında 7500 film stüdyo sistemi içinde çekilirken, şirketler de belli tarzlarda uzmanlaştılar. Stüdyo sistemi giderek güçlendi ve bu sistem dışında yenilikçi yapımlar gerçekleştirmek neredeyse olanaksızlaştı.

1947'den itibaren ABD'de yönetimin baskıcı politikalarından dolayı çekilen film sayısı azaldı. Sinemanın inişe geçmesine neden olan bir başka önemli neden de televizyonun yaygınlaşmasıydı. Hollywood sinemaskop, Vista Vision gibi geniş ekran uygulamalarıyla, özel gözlüklerle izlenen üç boyutlu filmlerle ve üstün yapımlarla televizyonun rekabetine dayanmaya çalıştı. Öte yandan televizyon filmlerinin etkisiyle küçük bütçeli, siyah beyaz gerçekçi filmlere bir dönüş yaşandı. 1960'larda ise stüdyoların çöküşü ve Yapım Yönetmeliği'nin geçerliliğini yitirmesiyle birlikte küçük, bağımsız şirketlerin etkinliği arttı.

1960'larda yaşanan toplumsal değişim ve çatışmalar sinemacıları da etkiledi. Sinemacılar filmlerinde cinsellik, şiddet ve militarizm gibi kavramları yerleşik sınırların dışında ele aldılar. Öte yandan kalıplaşmış Hollywood anlatımının dışında teknikler ve üsluplar kullandılar. 1960'ların karşı kültür hareketlerinin izlerini taşıyan bu filmlerin yerini 1970'lerde, sinema okullarından mezun olmuş Francis Ford Coppola, Paul

Schrader, Martin Scorsese, George Lucas ve Steven Spielberg'in gösterişli çalışmaları aldı. Bu filmlerin bir bölümü, toplumsal sorunlar karşısında ailenin konumunu vurgular ve yeni bir ahlak anlayışı ararken, bir bölümü de klasik serüven, gerilim ve bilimkurgu öykülerini son derece gelişmiş görsel etkilemlerle perdeye getirdi. Bu filmler (Star Wars, Indiana Jones, Jaws)



izleyiciyi, özellikle de yaş ortalaması küçük bir kitleyi yeniden sinema salonlarına çekerek sinema tarihinin en yüksek gişe gelirlerini sağladı.

1980'lerde videonun yaygınlaşmasıyla birlikte "elektronik sinema" önem kazandı. Video pazarının yarattığı talep nedeniyle büyük şirketler kadar bağımsız küçük şirketler de film yapma olanağı buldu.

Bunun bir yan etkisi olarak bağımsız yenilikçi sinema canlandı ve genç yönetmenler sıra dışı, yenilikçi tasarımları gerçekleştirme olanağını buldular.

Günümüz sinemacıları, dijital teknolojinin olanaklarını en iyi şekilde kullanarak harikalar yaratıyorlar. Çekim, montaj ve sunum teknikleri sürekli geliştirilerek kısa zamanda çok iyi filmler hazırlanıyor.

Türk Sinema Tarihi



19. yüzyılın sonlarına doğru Paris'te ilk sinematograf gösterimlerinin başlamasından birkaç yıl sonra İstanbul'a da geldi. 1914 yılında Fuat Uzkınay'ın çektiği "Ayastefonas'taki Rus Abidesinin Yıkılışı" isimli belgesel film, ilk Türk filmi olarak kabul edilir. Bir diğer film olan ve 1914 yılında çekimlerine başlanıp 1919'da bitirilen "Himmet Ağanın İzdivacı" adlı film de ilkler arasındadır. Bu dönemde Birinci Dünya Savaşı ile ilgili haber filmleri ile birlikte konulu filmler de çekildi. 1922 yılında ilk film şirketinin kurulması ile birlikte yönetmenliğe başlayan tiyatro sanatçısı Muhsin Ertuğrul, 1950'li yıllara değin yaptığı üretimler ile Türk Sineması'nın en önemli ismi oldu. Sanat yaşamı boyunca



yönetmenliğini yaptığı 30'u aşkın filminden Kurtuluş Savaşı'nı konu alan ve ilk Türk kadın oyuncusunun oynadığı "Ateşten Gömlek" (1923), ilk sesli Türk filmi olan "İstanbul Sokakları" (1931) ve "Bir Millet Uyanıyor" (1932) filmleri, en önemlilerdendir. Yılda bir ya da iki film çeken yönetmenin çalışmalarında, tiyatronun etkisi büyük olmuştur.

Tiyatro etkilerinden kurtulup sinema dilinin gerçekleştirilebildiği film çalışmaları, 1950'li yıllara doğru başladı. 1960'lı yıllara doğru yılda üretilen film sayısı 60'a yükseldi. Bu yıllardan başlayarak Metin Erksan, Halit Refiğ, Ertem Göreç, Duygu Sağıroğlu, Nevzat Pesen ve Memduh Ün gibi yönetmenler daha çok toplumsal sorunlara yönelerek başarılı filmler





ürettiller. 1960'lı yılların sonlarından başlayarak geçen süreçte, televizyonun sinemayı olumsuz olarak etkilediği dönemin önde gelen yönetmenleri arasında Yılmaz Güney, Süreyya Duru, Zeki Ökten, Şerif Gören, Fevzi Tuna, Ömer Kavur, Ali Özgentürk'ü sıralayabiliriz. Bu süreçte sinema, daha çok sosyal ve ekonomik sorunları işledi. 1980'li yıllarda sinema ile devlet ilişkileri gelişti ve Türk sineması uluslararası alanda kendinden söz ettirmeye başladı. Bu süreçte de toplumsal, psikolojik ve kadın hakları konulu filmler öne çıktı. 1990'lı yıllarda sinema daha az sayıda, ancak nitelik olarak çok daha gelişkin bir üretim dönemine girdi. Üniversitelerde sinema eğitimi verilmeye başlanması, bilinçli yönetmen ve oyuncuların yetişmesi, devletin sinema

sanatını desteklemesi bu gelişimin nedenleri arasındadır. Televizyonla yaşanan rekabet ortamı ve uluslararası alanda alınan başarılı sonuçlar, sinemanın gelişmesindeki diğer nedenlerden bazılarıdır.

Sinemanın yaygınlaşması ile birlikte sinema salonları da yaygınlaştı. Büyük ve gösterişli salonlar yapıldı, özellikle yazlık sinemalar çok yaygınlaştı. 1970'li yıllarda televizyon ve videonun da etkisi ile salon sayısında büyük azalmalar görüldü. Türk filmlerinin azlığından doğan boşluğu dünyanın hemen her yerinde olduğu gibi Avrupa ve özellikle Hollywood filmleri doldurdu.

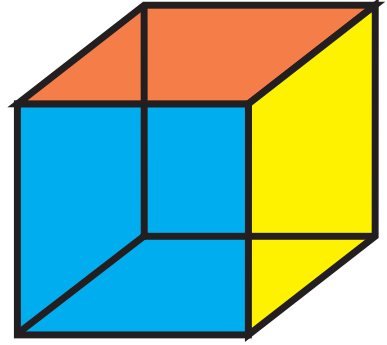
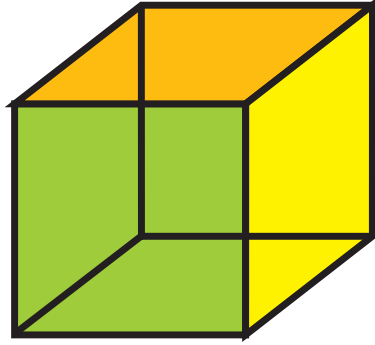
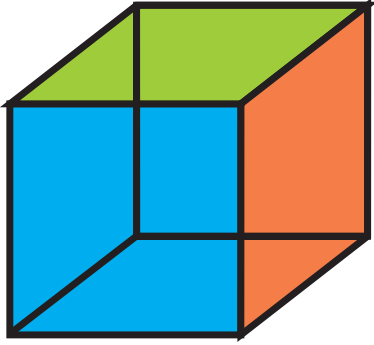
Günümüzde ise devletin ve Avrupa Sinema Birliğinin (Eurimages) desteği ile Türk-yabancı ortak yapımcıların çoğalması ve modern sinema salonlarının çoğalması, Türk sinemasının gelişimi ve değişiminde etkili oluyor.



Bir kübün yüzleri beş çeşit renk kullanılarak boyanmış. Kırmızı, yeşil, mavi, sarı ve turuncu. Bu kübün üç değişik görüntüsü aşağıda verilmiş. Üç şekilde de alt yüzdeki renk bir kere kullanılmış.

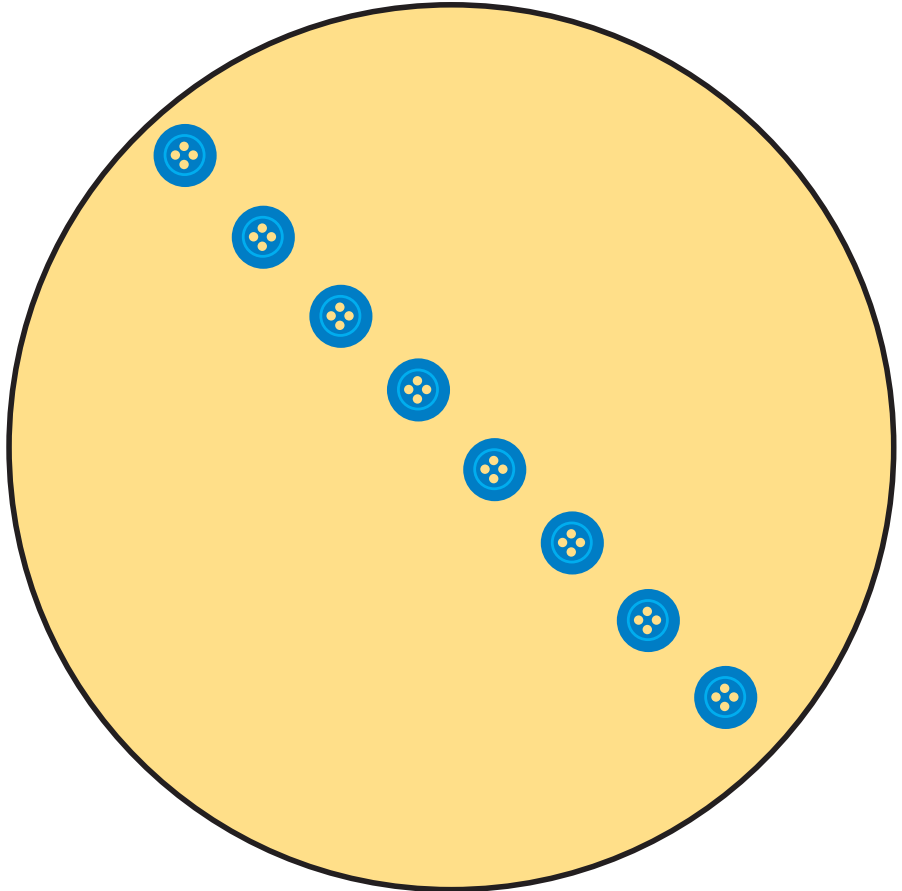
Küpte hangi rengin iki kere kullanıldığını bulabilir misiniz?

10



11

Yandaki daireyi öyle 4 parçaya bölün ki; Her parça biçim ve alan olarak birbirine eşit olsun. Her parçada ikişer adet mavi düğme bulunacak.



karakulak



Vahşi kedi ailesinde hiçbir kedi bu kadar Türk değildir... Türkleri tarih boyunca gittikleri her yerde izleyen bir kedi olan

Karakulak, bilimsel literatürdeki Latince adını da aslında Türkçe bir kelimedenden almış: Karakulak!..

Tamamen farklı bir tür olan 'karakulak' adını, kulaklarının kenarındaki siyah çizgilerden esinlenerek Orta Asya'da Türkler koydu. Karakulak'ın Latince adı da bu nedenle 'Caracal Caracal' olarak benimsendi.

Karakulak'ın kulaklarında, avını bulabilmesine yardım eden 20 ayrı kas vardır. Kulaklarının ucundaki püskülleri ise avının tam yerini saptamasına yardım eder.



Orta Asya, Orta Doğu ve Afrika'da yaşayan caracal caracal, dış görünümü ile vaşağa benzese de aslında tamamıyla farklı bir vahşi kedi türüdür. Çok hareketli, orta büyüklükte bir kedir. Her ne kadar küçük kedi kategorisinde sayılsa da küçük kediler arasında en ağır ve en hızlı olanıdır.

Karakulak 65-75 cm boyundadır ve 30 cm uzunluğunda kuyruğuyla boyu 1 metreyi bulur. Erkek olanları yaklaşık 13-18 kilogram ağırlığa sahiptir.

Avrasya vaşağına benzeyen Karakulak, uzun zaman vaşağın yakın akrabası zannedildi. Son dönemde yapılan DNA araştırmaları, Karakulak'ın vaşakla bir akrabalığı olmadığını, ancak Afrika yaban kedisiyle akraba olduğunu ortaya koymuştur. Vaşaktan daha uzun ve ince bacaklara sahiptir. Kürkünün rengi değişkendir: şarap kırmızısı, gri veya kum rengi olabilir.

Karakulak daha çok kuru steplerde ve ormanlık alanlarda yaşar. Dağlık bölgelerde





de kolaylıkla yaşamını sürdürebilir. Çevresel koşullara mükemmel uyum gösterdiği için kurak bölgelerde uzun süre boyunca su içmeden yaşamına devam edebilir. Yetişkin bireyler, genellikle yalnız yaşar ve tüm kedigiller gibi yaşadığı bölgeyi dışkı bırakarak ve idrar püskürterek işaretlerler.

Gece avlanmayı tercih eder ve çok iyi gizlenirler. Daha çok küçük kemirgenler olan tavşan, tarla faresi ve sincap, nadir olarak da meyve ile besleniyor. Ceylan, antilop hatta büyükbaş hayvanları da avladığı görülür. Leoparlara benzer şekilde avını bazen ağaç dallarında daha sonra yemek üzere saklar. İyi bir avcı olmanın çok ötesindedir. İnanılmaz hızlı hareket eder ve tek sıçrayışta birden fazla kuş yakalayabilir.

Karakulak soyu tehlikede olan canlı türleri arasındadır. Çok kolay evcilleştirilebildiği için evde beslenebilir. Geçmişte bu kedi türünün İran ve Hindistan'da evcilleştirilerek "av kedisi" olarak kullanıldığı biliniyor.

Yurdumuzda Güney Toroslar, Konya Havzası ve Güneydoğu Anadolu'da yaşadığı sanılan Karakulak, Türkiye'de ilk olarak 1997 yılında görüntülendi.

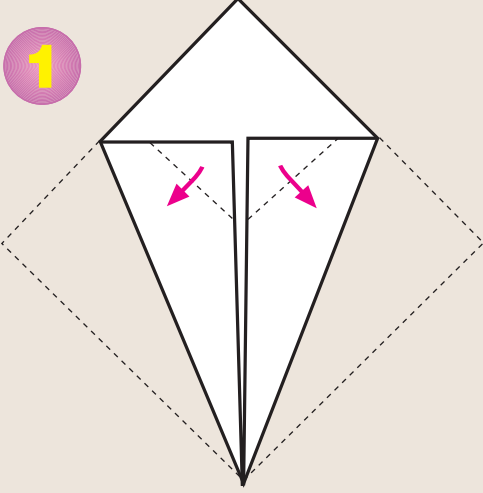
Günümüzde Anadolu'nun belirli bölgelerinde Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğü tarafından foto kapanlarla takip ediliyor. Sayısı çok az olmakla birlikte,

Anadolu karakulağının Türkiye sınırları dâhilinde herhangi bir şekilde avlanması, kesinlikle yasaktır ve ağır para cezası vardır.

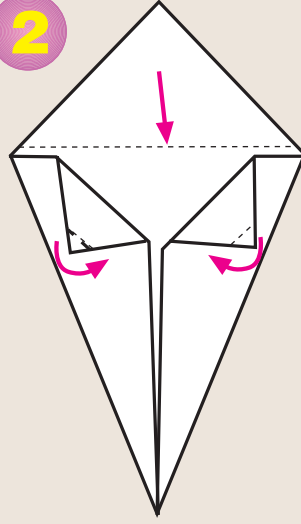


Arkadaşlar, kare bir kağıtla, şekildeki sırayı takip ederek, baykuşunuzu katlayabilirsiniz.

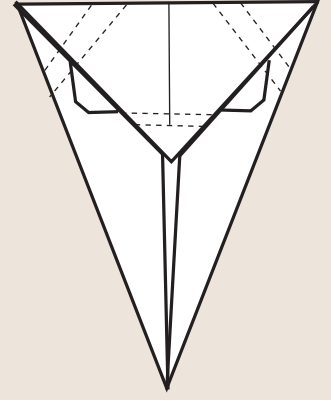
1



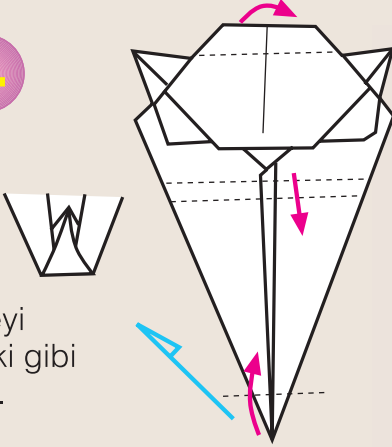
2



3

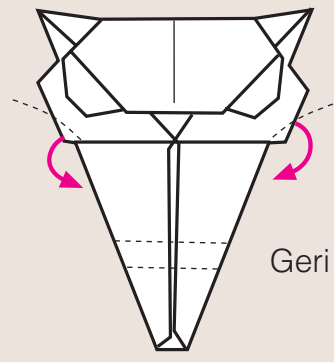


4



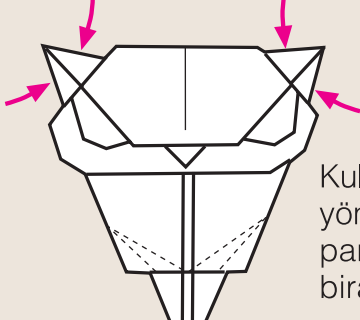
Alt köşeyi buradaki gibi katlayın.

5



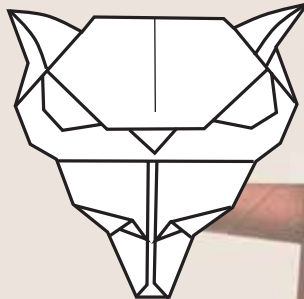
Geri çevirin

6



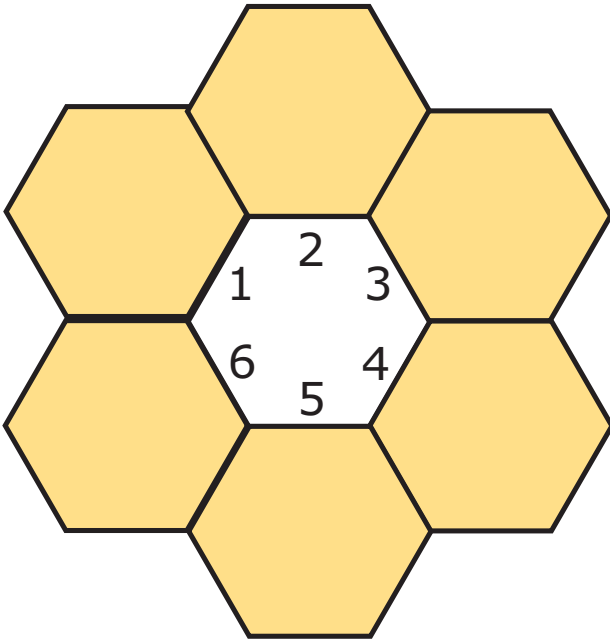
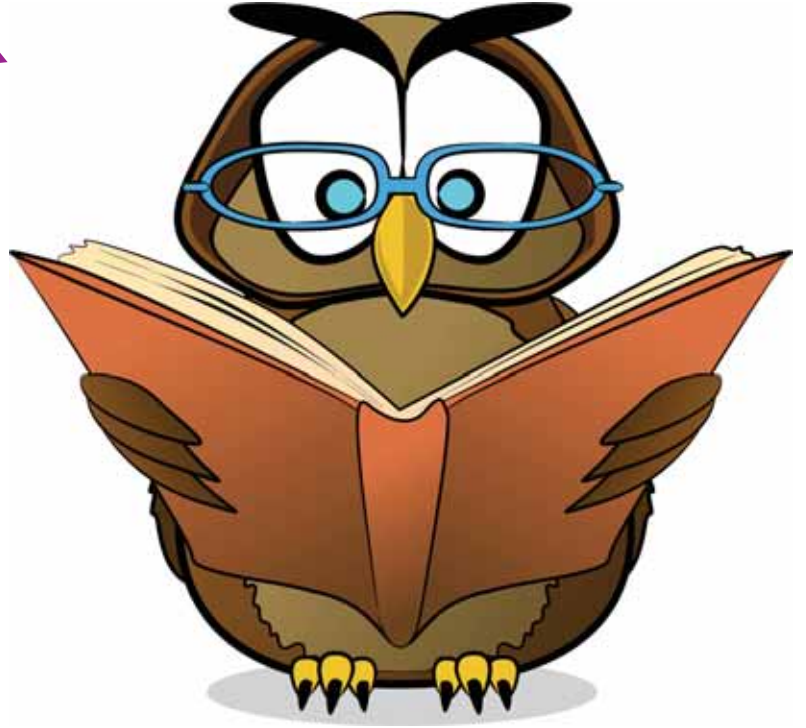
Kulakları, okların yönünde parmaklarınızla biraz sıkıştırın.

7



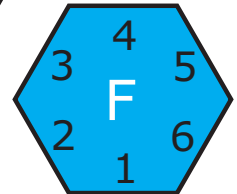
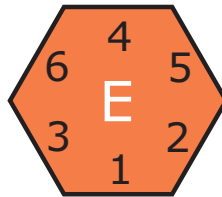
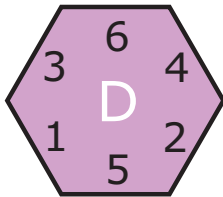
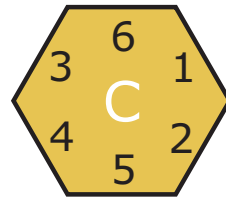
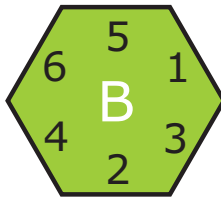
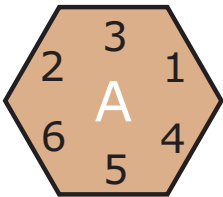
12

Her sözlükte mutlaka yanlış olarak yazılan sözcük hangisidir?



13

Şekildeki 6 adet altıgeni boş yerlere öyle bir yerleştirin ki, bütün altıgenlerin komşu kenarlarında aynı sayılar bulunsun.





Kanserle Savaş Haftası 1-7 Nisan

Kanser bir hücre hastalığıdır. Hücre, canlıların yapı taşıdır. Yapıları ve işlevleri birbirine benzeyen hücreler bir araya gelerek dokuları, dokular birleşerek organları ve sistemleri oluştururlar.

Bir hücrenin ana özelliği bölünüp çoğalabilmesidir. Kanser, hücrenin olağan dışı bölünüp çoğalmasıdır. Kanserli hastalarda hücre, canlının zararına çoğalır. Organların işlevlerini yapmalarını engeller.

Kanser hastalığı, dünyanın en önemli sağlık sorunlarından biridir. Ülkemizde kanser konusunda kamuoyunu bilgilendirmek, araştırmaları desteklemek ve hastalara yardımcı olmak amacıyla 1947 yılında Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu Derneği kuruldu. 1956 yılında da bu kurumun önerisiyle nisan ayının ilk haftası Kanser Savaş Haftası olarak kabul edildi.

Turizm Haftası 15-22 Nisan

Görmek, tanımak ve aynı zamanda da dinlenmek, eğlenmek amacıyla yapılan gezilere turizm denilmektedir.

Bu gezileri yapan insanlara turist denir. Ülke içinde o ülke vatandaşlarının yaptıkları gezilere iç turizm, yabancı ülkelere gelen kişilerin yaptıkları gezilere de dış turizm adı verilir.

Ülkeler için turizm önemli bir gelir kaynağıdır. Bu nedenle turizme "bacasız sanayi" denilir. Turist gittiği ülkeye döviz bırakır. Böylece ülke ekonomisine katkıda bulunur. Türkiye eşsiz tarihi eserleri, doğal güzellikleri ile bir turizm cennetidir. Bu nedenle bu değerleri korumamız ve tanıtımını iyi yapmamız gerekmektedir. Kalkınmamıza ve ulusal ekonomimize çok büyük yararları bulunan turizmin ekonomik ve kültürel yönlerinin toplumumuz tarafından daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla 15-22 nisan tarihleri Turizm Haftası olarak düzenlenmiştir.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışının 92. yılını kutladık.

Olağanüstü bir dönemden geçildiği sırada, Yüce Atatürk'ün öncülüğünde ve Türk Uluşu'nun temsilcilerinin katılımıyla toplanan Büyük Millet Meclisi, bağımsızlık ve özgürlük hareketinin yürütülmesinde tarihsel sorumluluk üstlenmiştir.

Atatürk, ulusal egemenliğimizin simgesi olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılış gününü, aynı zamanda "Çocuk Bayramı" olarak ilan etmiştir. Böylece Cumhuriyetin ve Türk Ulusunun geleceğinin güvencesini çocuklarımızda gördüğünü bütün dünyaya ilan etmiştir.



Yüce Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açıldığı günü bayram olarak armağan etmesi, çocuklara olan sevgisinin ve güveninin göstergesidir.

Karayolu Güvenliği ve Trafik Haftası 1-7 Mayıs

Trafik sorunlarını çözümllemek amacıyla birçok Avrupa ülkesi, aralarında anlaşarak bir konsey kurdu. Bu konseye Türkiye de üyedir. Merkezi Fransa'nın başkenti Paris'te olan konseyin üyeleri, zaman zaman toplanarak trafik sorunlarını görüşürler.



Bu konsey mayıs ayının ilk cumartesi günü ile başlayan haftayı "Uluslararası Karayolu Güven Haftası" olarak kabul etmiştir.

Ülkemizde de trafik kazalarının önlenmesi yolunda çaba gösteren kuruluşlarca, aynı hafta "Trafik Güvenliği ve Eğitim Haftası" olarak kabul edilmiştir.



Engelliler Haftası 10-16 Mayıs

Engelli insanların eğitimleri ve toplumsal yaşama katılımları oldukça önemli sorunları da beraberinde getirmektedir. Engelli bireylere verilmesi gereken eğitime özel eğitim, bu eğitimden yararlanma ihtiyacında olanlara da özel eğitime gereksinimi olan bireyler denilmektedir.

Engelli insanların topluma uyum sağlamaları amacıyla onların eğitim görme, diğer insanlarla iletişim kurma ve bir meslek sahibi olabilme gereksinimlerinin karşılanması gerekmektedir. Toplumu bilinçlendirmek ve engelli insanların yaşadığı sorunları gündeme getirmek amacıyla 10-16 mayıs tarihleri arasındaki günler, "Engelliler Haftası" olarak düzenlenmektedir.

Engelli insanları toplum içerisinde kabul etmek onlara yaşama sevinci verir. Engelli insanlara sahip çıkmak, eğitim vermek, iş imkânları sağlamak, toplumun en önemli görevidir.

Hava Şehitlerini Anma Günü 15 Mayıs

15 Mayıs tarihi, 14 Şubat 1914 günü şehit düşen ilk havacılarımız olan Fethi Bey, Sadık Bey ve Nuri Bey'in anlarına "Hava Şehitlerini Anma Günü" olarak kutlanmaya başlamıştır. Ülkemizin korunması sırasında göklerde çelik kanatlarıyla dolaşırken yaşamını kaybeden hava şehitlerimizi ve bütün şehitlerimizi saygıyla anıyoruz.



19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı

Sevgili Arkadaşlar, Cumhuriyetimizin kuruluşu Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Mayıs 1919 günü Samsun'a ayak basmasıyla birlikte başladı. Ülkenin içinde bulunduğu durumun bir yazgı olmadığını düşünen ve "Milletin bağımsızlığını, yine milletin azim ve kararının kurtaracağına" inanan Mustafa Kemal Atatürk, Samsun'a çıkışıyla tüm ülkeyi aydınlatan bir hareketi başlatmıştır. Atatürk'ün ulusal birlik ve dayanışmayı gerçekleştirmek amacıyla çıktığı yolculuk, sönmek üzere olan umutları canlandırmış, Anadolu insanının kenetlenmesini sağlamıştır.

19 Mayıs; 1981 yılından başlayarak "Atatürk'ü Anma Günü" olarak da kutlanmaya başlanmıştır. Atatürk bir söyleşi sırasında: "Ben 19 Mayıs'ta doğdum" demiştir. 19 Mayıs, bir yandan Ulusal Kurtuluş Savaşımızın başlangıcı, öte yandan ülkemizin kurtarıcısı, devletimizin kurucusu Atatürk'ün doğum yıldönümüdür.

Ölümsüz Önderimizin bağımsızlık ışığını yaktığı 19 Mayıs'ı doğum günü olarak kabul etmesi, 19 Mayıs'ın ülkemizin tarihindeki yerini ve önemini en iyi biçimde yansıtmaktadır.

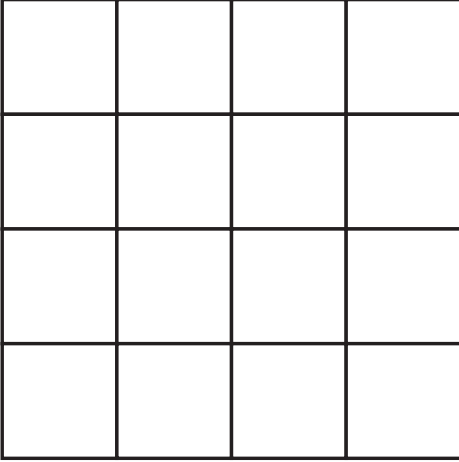
19 Mayıs, Atatürk'ün ülkesi için düşlediği mutlu ve parlak geleceğin ilk adımını oluşturmaktadır.

Çevre Koruma Haftası 5-11 Haziran

Arkadaşlar, doğadaki tüm canlılar birbirlerini tamamlayan bir bütündür. Doğal bir denge içerisinde yaşamlarını sürdürürler. Bu nedenle doğal dengenin korunması gerekmektedir. Ancak gün geçtikçe bu doğal dengenin bozulduğunu görmekteyiz. Doğal dengeyi bozan en büyük sorun çevre kirlenmesidir. Sanayileşme sonucunda havanın, toprağın, suyun kirlenmesi doğal dengeyi tehlikeye sokmaktadır. Ayrıca yaşadığımız alanların, sokaklarımızın kirlenmesi, yeşil alanları yok etmek, trafik sorunu vb. çevre kirlenmesine neden olmakta ve sağlığımızı bozmaktadır.

Gelin el ele verelim! Daha temiz, daha sağlıklı bir dünya için çevremizi temiz tutmakla işe başlayalım. Yeşil alanlara sahip çıkalım.

14



Yanda bulunan 16 karelik şekli boyamanızı istiyoruz.

- 4 kare mavi,
- 3 kare kırmızı,
- 3 kare yeşil,
- 3 kare beyaz
- 3 kare sarı olmalı.

Hiçbir renk; düz ve çapraz olarak bir kereden fazla kullanılmamalı.

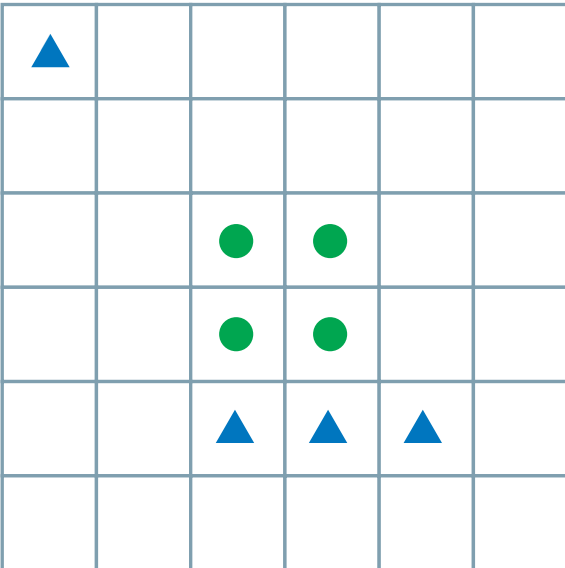
15

Herkesin birbirinin elini sıkığı bir toplantıda toplam 66 kez el sıkışılmış.

Acaba bu toplantıda kaç kişi vardı?



16



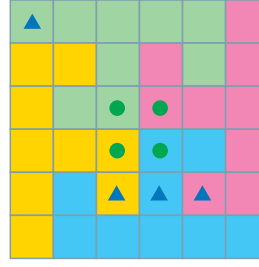
Yandaki şekli öyle dört parçaya ayırın ki, parçaların hem biçimleri aynı olsun, hem de dördünde de birer üçgen ve daire bulunsun.

bilmece bulmaca çözümleri

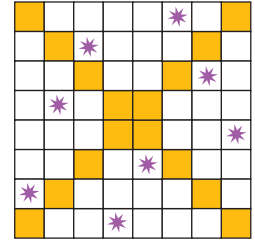
2

I A C P X M T S C X G E T D U U N A R P Q C Z Z
N U C P O K F M N L B X A N A H A L G X X A P H
E U W I T K K L R K G X E T C K R O X G J T N N
B C O E N Z R U K J U F I E S X M E V Q H W Z E
U W E I X A T I C N C F N Y J G U L V R R Q A Y
C G Z N Z J R G M U C G C O C Q T Z M M J V R P
L Q E H H E E F Y U H R I O K F W A V U A O I N
M U W J L E B M A N D A L I N A W K E V N L K B
T E R A L F Y M H K N J E L Z K O A P I F L L E
S K K I S P Z W F G A O K Z B E O S M J L E I P
J J A X N O Y R A K S A F I R L X Y X B X N F Q
P U N M S S C I L A I B V G A U O A T H K L B U
P I A K U M E D K L K T U I W G A F C I D E K V
Y D P H E Y Q O Z U B V C H Y A D F D J M W Y I
N P S I I S P D O Y A N M A Z M N A W H Z T T
E E T K Y T O K N I J E L Y U I F T M K I B
H E R D A J N A N U R A M V F B S F V L E V D
A V U E V B B N O E X C A L E N V I S N E C T
A V E C V Y H I W E I S K F U P V V X G T E V I
G Q Q K I U J M B G K M S P M C V H I X L V B I

1



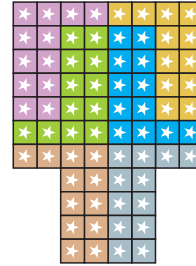
3



İki kum saati de aynı anda başlatılır. 7'lik boşaldığı anda yumurta ocağa konulur. 11'lik boşaldığında ters çevrilir. Şu ana kadar 4 dakika oldu. 11'lik tekrar boşaldığında 15 dakika dolmuştur.

4

5



7

35 adet üçgen vardır.

8

1	2	3	3	6
4	1	2	8	2
2	3	4	9	2
5	7	1	5	7
1	2	5	6	0

9

Yol üzerinde karşılaştıklarında her ikisi de Ankara'ya eşit uzaklıktadır.

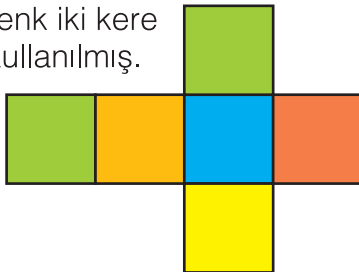
6

**ALTI BEŞ BİR
DOKUZ DÖRT**

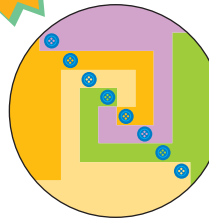
Rakamlar alfabetik sırayla yazılmış.

Küpte yeşil renk iki kere kullanılmış.

10



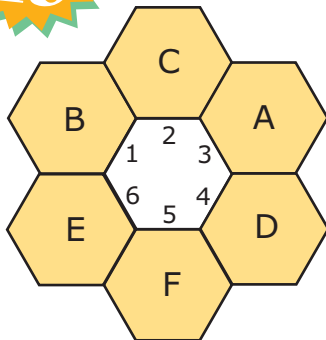
11



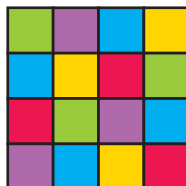
12

Her sözlükte "yanlış" sözcüğü "yanlış" olarak yazılır ve okunur.

13



14



15

12 kişi vardır.

16

